

JAARVERSLAG 2023
Stichting Utrechts Landschap

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
Bestuursverslag	4
Doelstelling, missie en visie.....	4
Doelrealisatie.....	4
Onze natuur in 2023.....	4
Projecten	6
Opkomen voor natuur en erfgoed.....	7
Erfgoed centraal	8
Publiek	9
Waarnemingen	10
Financieel beleid.....	12
Belangrijkste risico's en onzekerheden	13
Governance	15
Organisatiestructuur.....	15
Bezoldigingsbeleid.....	17
Gedragcode, richtlijnen.....	17
Communicatie met belanghebbenden.....	18
Maatschappelijke aspecten van ondernemen	18
Vooruitblik	19
Verslag Raad van Toezicht	20
Jaarrekening 2023	23
BALANS.....	23
STAAT VAN BATEN EN LASTEN	24
KASSTROOMOVERZICHT.....	25
TOELICHTING OP DE BALANS EN STAAT VAN BATEN EN LASTEN.....	26
GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA	27
GRONDSLAGEN VOOR DE BEPALING VAN HET RESULTAAT	30
TOELICHTING OP DE BALANS	33
TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN.....	40
Baten	40
Lasten	42
Overige toelichtingen	46
OVERIGE GEGEVENS	50
Bijlage: BEGROTING 2024.....	52

Voorwoord

Met veel plezier en trots kijken we terug op 2023. Een jaar waarin we samen met onze vrijwilligers ontzettend veel activiteiten ontplooiden voor de versterking van natuur, landschap en cultuurhistorie. Dat konden we alleen dankzij de steun van 37 duizend Beschermers, de Provincie Utrecht, vele fondsen, bedrijven, Utrechtse gemeenten en de Nationale Postcode Loterij. Samen investeerden we in het behoud en de ontwikkeling van prachtig en bijzonder erfgoed van prehistorische grafheuvels tot monumentale buitenplaatsen en steenfabriek. We beheerden onze natuurgebieden met een combinatie van passie en kennis, gericht op het verhogen van de natuurkwaliteit waar mogelijk. Ondanks mooie resultaten overheerst bij ons bezorgdheid over de toekomst van de natuur in onze provincie. We zien bomen sterven en diversiteit afnemen. De oorzaken liggen buiten onze invloed. Er is simpelweg veel te veel stikstof, te weinig schoon water en bodems zijn ongezond. Juist om die redenen steunen wij de provincie Utrecht in haar plannen voor het buitengebied die zich richten op een gezond leefklimaat. Als bijdrage daaraan stelden we in 2023 de Natuurvisie Utrecht 2050 op. De natuur heeft geen tijd te verliezen. Wij ook niet, we zijn immers natuur!

Saskia van Dockum
directeur-bestuurder

Bestuursverslag

Doelstelling, missie en visie

Volgens de statuten van de stichting heeft Utrechts Landschap als doel het bevorderen van het behoud van het natuur- en landschapsschoon en cultuurhistorie in de provincie Utrecht, waaronder de instandhouding en het beheer van rijksmonumenten in eigendom.

Dit is verwoord in onderstaand manifest voor meer natuur:

Natuur is onmisbaar. Natuur is leven. Alles is natuur. Wij zijn natuur.

Dat is wat ons iedere dag drijft en waarom wij staan voor gezonde en toekomstbestendige ecosystemen.

Natuur verwondert en is ontzettend krachtig in haar eigen herstellend vermogen. Vergeleken met de natuur past ons mensen bescheidenheid.

Als we de natuur geen stem geven in onze snel veranderende wereld, dan is haar kracht niet meer vanzelfsprekend. Dan gaat de natuur en daarmee de mens achteruit in plaats van vooruit. En de tijd dringt.

Daarom maken wij keuzes. Keuzes voor de lange termijn, gebaseerd op deskundigheid én realiteitszin. Keuzes gericht op draagvlak, bewustwording en op maximale impact.

Wij nemen verantwoordelijkheid door eigenaarschap, hoogwaardig beheer, duurzame bescherming van natuur, erfgoed en landschap en door zichtbaar ons verhaal te vertellen aan iedereen die het wil en moet horen.

Voor altijd.

Doelrealisatie

Onze natuur in 2023

De gevolgen van de extreme weersituaties laten zich zien in de natuur. Klimaatverandering heeft hiermee niet alleen effect op het huidige beheer en behoud van de natuur, maar vraagt de nodige inspanningen om maatregelen te nemen om die gevolgen te beperken voor de toekomst. Hoe dat invulling kan krijgen is beschreven in de natuurvisie.

De Natuurvisie Utrecht 2050 is een initiatief van de Oostbroek-organisaties, een Utrechts samenwerkingsverband van Landschap Erfgoed Utrecht, Utrechts Landschap, Natuurmonumenten, Natuur en Milieufederatie Utrecht, IVN en Staatsbosbeheer.

Kwaliteitscyclus en Beheerplannen 2023

Hoe bloemrijk zijn onze akkers? Is er voldoende dood hout aanwezig in het bos? Hoe ontwikkelen de graslanden zich? Als SNL-gecertificeerd natuurbeheerder stellen we onszelf deze vragen regelmatig. Gemiddeld één maal per zes jaar bezoeken we al onze natuurgebieden in een zogenaamde Kwaliteitstoets. Samen met interne en externe deskundigen steken we de thermometer in onze gebieden en beoordelen we of we met ons beheer op de goede weg zijn en of de gestelde doelen nog haalbaar lijken. Op basis van de uitkomsten van de Kwaliteitstoets herschrijven we het Beheerplan, zodat we er daarna weer jaren tegenaan kunnen. In 2023 voerden we vijf kwaliteitstoetsen uit en herschreven we de volgende Beheerplannen: - Beukenburg & Sandwijk -

Nienhof & Oostbroek - (hoog)Moersbergen, Stameren, Zanderij & De pol - Bossen Driebergen & Beerschoten-Willinkshof - Kromme Rijn & De Woerd

Aankoop natuur

In de omgeving van Vianen hebben we twee percelen van samen 5,2 hectare aangekocht om daar natuur te ontwikkelen. De percelen liggen in de polders Bolgerijen en Boven-Autena en vormen een belangrijke schakel in het verbinden van natuurgebieden. In december 2023 hebben we een stuk grasland van 3,6 hectare aangekocht bij Vianen. Het perceel ligt in de polder Bolgerijen en is aansluitend aan het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Ook grenst het aan bestaand eigendom van Utrechts Landschap. Het beheer van dit grasland wordt natuurinclusief en op termijn wil Utrechts Landschap hier nieuwe natuur realiseren.

Slim aan de slag met water

Het in de zomer van 2023 afgeronde project 'herstel sprengen Zeisterbos' werd belicht tijdens het symposium 'Slim aan de slag met water'. Utrechts Landschap organiseerde de bijeenkomst in samenwerking met Stichting Kastelen, Buitenplaatsen en Landgoederen (SKBL) en het Platform Utrechtse Buitenplaatsen (PUB). Op het programma stonden lezingen en presentaties van vooraanstaande landschapsarchitecten en projectleiders van onder meer Erfgoed Deal en Utrechts Landschap. Tijdens het symposium stond kennisuitwisseling en het zoeken naar verbinding tussen verschillende belangen van erfgoed en natuur centraal. De bijeenkomst werd goed gewaardeerd door de ruim 120 aanwezige landgoedeigenaren, provinciale en lokale beleidsmakers, studenten en waterschappers.

Openstelling en recreatie

Om de natuur beleefbaar te maken heeft Utrechts Landschap haar terreinen opengesteld voor het publiek. Een toenemend aantal recreanten bezoekt natuurgebieden op steeds meer momenten. De variatie aan recreatievormen neemt eveneens toe: wandelaars delen de natuur met onder andere mountainbikers, joggers, bootcampers, fietsers, ruiters en hondenuitlaters. Om dit op een goede wijze te kunnen faciliteren leggen we paden aan waar op verschillende manieren gerecreëerd kan worden. Hierbij houden we rekening met de draagkracht van een gebied en passen we zonering toe. Zoneren is het inrichten van een natuurgebied voor gebruik door verschillende typen bezoekers, waarbij de unieke kenmerken van het gebied centraal staan.

Ruiter-, mountainbike- en wandelroutes

Utrechts Landschap heeft in haar gebieden 60 kilometer ruiterroutes aangelegd, 18 kilometer mountainbikeroutes en 164 kilometer bewegwijzerde wandelroutes. Net als in voorgaande jaren is er intensief onderhoud gepleegd aan het in conditie houden van de paden. De extreme regenval van het afgelopen jaar leidt tot erosie van paden. Onderhoud is met name gericht op het goed begaanbaar houden van de paden. Onderhoud van de MTB-routes vindt voornamelijk plaats door de tomeloze inzet van de vrijwilligers van MTB Heuvelrug. Zij zorgen hiermee niet alleen voor het in conditie houden van MTB-paden, maar voeren ook veiligheidscontroles uit en communiceren met de achterban over bijzonderheden, onder andere over de (on-)toegankelijkheid van paden bij extreem weer.

In 2021 is de samenwerkingsovereenkomst Ruitervignet afgesloten. Door deze samenwerking op het gebied van onderhoud van ruiters- en menpaden en het invoeren van een ruitervignet kunnen ruiterspaden op de Heuvelrug in stand worden gehouden. De verkoop van vignetten blijft achter bij de verwachte verkoopaantallen, gebaseerd op het geprognosticeerde aantal ruiters dat gebruikmaakt

van ruiterspaden op de Heuvelrug. In 2023 zijn tot september tweeduizend vignetten verkocht. Binnen de stuurgroep Ruitervignet Utrechtse Heuvelrug is afgesproken om in te zetten op extra handhaving en op externe communicatie om het aantal verkochte vignetten op niveau te krijgen, zodat onderhoud en instandhouding van de paden geborgd is.

Voorlichting en informatie

Naast het uitvoeren van toezicht en handhaving hebben BOA's een belangrijke rol bij het overdragen van informatie. Zo is er na overdracht van de Driebergse bossen door de gemeente Utrechtse Heuvelrug aan Utrechts Landschap regelmatig contact geweest met de bewoners om hen te informeren over de nieuwe regels ten aanzien van de openstelling van de gebieden. Dit gebeurt niet alleen in het veld, er zijn ook verschillende bijeenkomsten georganiseerd om de omwonenden te informeren.

Projecten

Herstel overpark Over-Holland

Het meest in het oog springend in 2023 is de aanplant van meer dan honderd laanbomen (zomereiken, zomerlinden, koningslinden) waarmee de lanen van het overpark Over-Holland zijn hersteld.

Verder heeft Utrechts Landschap bomen in parkbosvakken aangeplant waar de afgelopen jaren gaten zijn ontstaan door de essentaksterfte en diverse stormen. Hier heeft al voor een deel natuurlijke verjonging plaatsgevonden, maar de meeste gaten worden gevuld met nieuwe aanplant.

In het park zijn acht nieuwe bruggen geplaatst. Deze bruggen vervangen duikers, waardoor de doorstroming van het water wordt verbeterd. De beleving van het water wordt eveneens vergroot. Binnen het herstelplan zijn paden toegevoegd en slechte paden hersteld.

Aanleg Stormpad Breeveen

De valwind die op 18 juni 2021 over het dorp Leersum raasde, blies ook 16 hectare van het bos in Breeveen omver. Utrechts Landschap koos ervoor het omgewaaide bos te laten liggen om zo de natuur de kans te bieden zelf te herstellen. Om de ontwikkeling van het stormbos beleefbaar te maken voor publiek, heeft Utrechts Landschap een Stormpad aangelegd. Het pad is op 23 mei geopend voor publiek en slingert een kleine kilometer door het natuurgebied. Een houten trap leidt wandelaars naar een vlonderpad op anderhalve meter hoogte. Van bovenaf is de 'mikado' van omgevallen bomen en dode takken goed zichtbaar. Bezoekers krijgen een unieke blik op de gevolgen van de storm en het herstellend vermogen van het bos.

Palmerswaard - Onder de Loep

In het Rhenense natuurgebied Palmerswaard van Utrechts Landschap is in 2023 een grootschalig ecologisch onderzoek uitgevoerd. Gespecialiseerde werkgroepen van KNNV (Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging) uit Wageningen zijn een heel scala aan soortgroepen aan het inventariseren. De onderzoekers doen onder andere onderzoek naar vleermuizen, broedvogels, paddenstoelen, amfibieën en reptielen. In 2010 is een vergelijkbaar onderzoek uitgevoerd. Aan de hand van de uitkomsten van komend onderzoek is te zien of er soorten zijn bijgekomen of verdwenen, en of populaties zijn gegroeid of zijn afgenomen. Van het onderzoek dat KNNV uitvoerde in natuurgebied Palmerswaard in Rhenen is een vlogreeks gemaakt. De vierdelige serie 'Palmerwaard - Onder de loep' is te zien op ons YouTube kanaal en op de website.

Mountainbikeroute Birkhoven

In natuurgebied Birkhoven fietsten mountainbikers regelmatig over sluij- en wandelpaden om de mountainbikeroute in Soest te bereiken. Om te zorgen dat wandelaars, fietsers, ruiters en mountainbikers veilig naast elkaar kunnen recreëren, is een klein gedeelte van Birkhoven nu opnieuw ingericht. Het nieuwe MTB-pad verbindt het parkeerterrein van Birkhoven met het fietspad Amersfoort-Utrecht. In een steeds drukker bos is het scheiden van wandel-, fiets- en mountainbikepaden noodzakelijk om de veiligheid van alle bezoekersgroepen te waarborgen en overlast weg te nemen. Voor uitvoer van de werkzaamheden is een uitgebreid ecologisch onderzoek gedaan. De herinrichting is in overleg met bewoners uit de omgeving en gebruikers van Birkhoven vormgegeven.

Kunstwerk Zeisterbos

In het Zeisterbos, midden in de sprengkop is een installatie van kunstenaar Ronald van der Meijs geplaatst. Het kunstwerk maakt het belang van water voor het bos en het erfgoed zichtbaar. De installatie is onderdeel van het Cross-over cultuurprogramma van provincie Utrecht en is een initiatief van Fluid Future in samenwerking met Utrechts Landschap en Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug. Doel is bewustwording van de bezoeker over de rol van het bos in de watervoorziening (en andersom) en de opgave om het bos te behouden in tijden van klimaatveranderingen. De sprengkop is gekozen als locatie om het verhaal over droogte, het gedrag van de consument, erfgoed en de druk op natuur zichtbaar te vertellen.

Schape op Heidestein

Op het landgoed tussen Zeist en Driebergen grazen Drentse heideschape die een belangrijke rol spelen in het open houden van de heide. Het Drentse heideschape is een enorm sterk ras. Ze lammeren buiten, waarbij temperaturen onder nul geen probleem vormen. Het is het enige schape ras in Nederland waarvan de oeien en rammen hoorns hebben. De dieren zijn dol op het gras en de jonge boompjes die tussen de heide groeien en knabbelen dit weg. Zo blijft de heide open.

De kudde op Heidestein wordt met veel zorg en passie verzorgd door vrijwilligers. Groot was het verdriet toen bleek dat een wolf, tot tweemaal toe, schape had gedood. Kort na dit voorval is de kudde getroffen door een uitbraak van blauwtong. Het blauwtongvirus is ongevaarlijk voor mensen, maar wordt door knutten overgedragen op schape. De zieke schape krijgen alle nodige verzorging, desondanks is een deel van de schape overleden aan de gevolgen van het blauwtongvirus.

Opkomen voor natuur en erfgoed

Voortrekkersrol Strategisch natuur- en landschapsbeleid

Passend bij de doelstelling van Utrechts Landschap en bij onze speerpunten in het meerjarenbeleidsplan, speelt Utrechts Landschap een belangrijke rol in de provincie op het vlak van belangenbehartiging, beleidsbeïnvloeding, leveren van deskundige input en initiëren en agenderen van visies en projecten. Wij richten ons daarbij op de voor ons relevante thema's, waaronder natuur, erfgoed, landschap, water, klimaatadaptatie, ruimtelijke kwaliteit (en de samenhang daarin). En wij doen dat effectief, door samenwerkingsverbanden aan te gaan in gebiedsprocessen en door samenwerking met collega-organisaties. In gebiedsprocessen werken we samen met diverse partijen en hebben we verschillende rollen: borgen van de belangen voor natuur, landschap en erfgoed, inbreng deskundigheid en ervaring, deelname op bestuurlijk en ambtelijk niveau, projectleiderschap van deelprojecten, partner in communicatietrajecten etc. Op provinciaal niveau werken we -al lang,

succesvol en effectief – samen met de Utrechtse ‘Oostbroekorganisaties’. Op lokaal niveau werkt Utrechts Landschap samen met natuur- en bewonersgroepen en lokale overheden. De eerste geografische schil waarin wij opereren betreffen onze beheerregio’s en gemeentes waarin onze terreinen liggen: Heuvelrug, Uiterwaarden, Kromme Rijngebied, Stichtse Lustwarande, Utrecht Science Park e.o., Venster op de Vallei, Vijfheerenlanden. In ons meerjarenbeleidsplan is de verkenning voor het westelijke veenweidegebied toegevoegd; ook de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden is (deels) een nieuw werkterrein. De provincie Utrecht is een dynamische provincie en de opgave voor ruimtelijke ontwikkelingen is complex en veelomvattend. Met de nieuwe Omgevingswet wordt ook het participatietraject stevig ingestoken, bijvoorbeeld bij het opstellen van de gemeentelijke omgevingsvisies en overige lokale plannen en projecten. Wij moeten daarom keuzes maken in welke trajecten we kunnen deelnemen en of en hoe we dat vanuit de samenwerking met de Utrechtse natuur- en milieuorganisaties kunnen organiseren. Vanuit de samenwerking zetten we ook in op het betrekken van onze achterban en vrijwilligers bij het meedenken over de ruimtelijke plannen voor provincie en gemeentes (leefomgeving).

Kritisch volgen ruimtelijke ontwikkelingen

Ook dit jaar is door Natuur en Milieufederatie Utrecht, Natuurmonumenten en Utrechts Landschap weer geïnvesteerd in het kritisch volgen van ruimtelijke ontwikkelingen op vooral lokaal niveau. Vanuit deze samenwerking wordt – indien nodig – gereageerd op ruimtelijke plannen die natuur, landschap en erfgoedbelangen raken. Ruimtelijke plannen waarop (gezamenlijk of afzonderlijk door Utrechts Landschap) onder andere is gereageerd zijn: de Omgevingsverordening van de provincie, Omgevingsvisies van Amersfoort, Leusden, De Bilt, Rhenen en Vijfheerenlanden, vergunningen muziekfestivals in de Middelwaard, verhuizing YMCA van Leusden naar Henschotermeer. Daarnaast zijn we naar de Raad van State geweest voor het beroep over de plannen bij Paleis Soestdijk, waar we de belangen van natuur behartigden. Ook waren we intensief betrokken bij de ontwikkelingen rondom het UPLG (= Utrechts Programma Landelijk Gebied), het Verwelius-terrein, de uitbreidingsplannen KNVB, het beschrijven van provinciaal beleid over de wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland en het sport- en evenementenbeleid Middelwaard.

Erfgoed centraal

Utrechts Landschap beschermt natuur en erfgoed in de provincie Utrecht. Al bijna honderd jaar kopen we natuur en erfgoed aan om het te behouden voor toekomstige generaties. Utrechts Landschap heeft circa 5.800 hectare natuur in eigendom en beheer en monumentale en/of veelal zeer waardevolle gebouwen, bouwwerken, ornamenten, historische parken, militaire objecten en structuren, historische groen- of parkelementen, etc. Daarnaast zijn diverse Rijksbeschermd buitenplaatsen, een deel van de Grebbelinie en Archeologische monumenten in (volledig c.q. gedeeltelijk) eigendom en beheer.

Expositie Bunker 600 geopend

Utrechts Landschap heeft een nieuwe expositie ingericht in Bunker 600 op Park Vliegbasis Soesterberg. De expositie vertelt het verhaal van de Koude Oorlog en de aanwezigheid van het Amerikaanse 32nd Tactical Fighter Squadron op Soesterberg. De combinatie van uniek erfgoed uit de Koude Oorlog en de tentoonstelling biedt het publiek de mogelijkheid het indringende verhaal van deze periode te beleven. De bunker kan tijdens thema-excursies bezocht worden. Op 9 september tijdens Open Monumentendag was er vrije toegang.

Kraan Bosscherwaarden

De grijperdraaikraan uit 1941 bij Steenfabriek Bosscherwaarden in Wijk bij Duurstede is gerestaureerd. De iconische kraan staat sinds 2010 aan de Lek bij de steenfabriek.

Landgoederen en buitenplaatsen

Restauratie tuinmuur Hoog Beek en Royen

Utrechts Landschap heeft de historische tuinmuur op buitenplaats Hoog Beek en Royen bij Zeist hersteld. De gemetselde muur is zo'n 135 meter lang en verkeerde in slechte staat: er zaten stenen los, het voegwerk was op veel plekken verdwenen en er waren flinke scheuren ontstaan.

Opening bezoekerscentrum Koetshuis Beerschoten

Na maandenlang renoveren en opnieuw inrichten, staan de deuren van Bezoekerscentrum Koetshuis Beerschoten inmiddels wijd open voor publiek. Utrechts Landschap heeft het historische koetshuis zowel aan de binnen- als aan de buitenkant aangepakt. Door een mooie samenwerking van Utrechts Landschap met SEMS Groep is er een eigentijds bezoekerscentrum ontstaan met horecavoorziening.

Open Monumentendag

Tijdens Open Monumentendag waren bezoekers in de gelegenheid een kijkje in het verleden te nemen. Op zaterdag kon men een nieuwe expositie bezoeken in de commandobunker op de voormalige Vliegbasis Soesterberg. Hier bereidden de Amerikanen zich tijdens de Koude Oorlog voor op een nucleaire aanval.

Bij het overpark van buitenplaats Over-Holland mochten bezoekers mee met de boswachter. Bij Steenfabriek Bosscherwaarden ging men op ontdekkingsstocht langs het oude productieproces. Het hele weekend waren ook de molens te bezoeken, prachtige voorbeelden van levend erfgoed, het thema van deze Open Monumentendag.

Publiek

Gezicht van Utrechts Landschap

Vrijwilligers zijn het gezicht van Utrechts Landschap, ze verzetten bergen werk, zorgen met hun initiatieven voor leven in de brouwerij en maken bezoekers enthousiast. Van molenaar, beheervrijwilliger en gids, tot gastheer/-vrouw, activiteitengenerator en toezichthouder: ze zijn onmisbaar. En met maar liefst 727 vrijwilligers rekenen we ons rijk! Onze vrijwilligers hebben er in 2023 voor gezorgd dat de ruim 38 duizend bezoekers van onze bezoekerscentra en natuurgebieden gastvrij werden ontvangen. Onze terreinvrijwilligers hebben meer dan 43 duizend uur aan werk verzet. Het promoteam is 48 keer op pad geweest met de promokar bij eigen evenementen en evenementen georganiseerd door andere partijen. En we hebben ruim 545 excursies georganiseerd voor bijna 11 duizend bezoekers.

Evenementen en activiteiten

Door vrijwilligers

In 2023 kon het publiek meedoen aan heel veel grote en kleine evenementen en excursies. Vrijwel alle activiteiten worden georganiseerd door vrijwilligers. Sommige activiteiten hebben een heel eigen traditie en kunnen al jaren rekenen op grote belangstelling. Denk aan de lichtjeswandeling op Oostbroek, het Kerstfeest op Heidestein, de Herfstmarkt in Amerongen en het schapenscheerfeest op Heidestein.

Opening bezoekerscentrum Beerschoten

Door een mooie samenwerking van Utrechts Landschap met SEMS Groep is er een eigentijds bezoekerscentrum ontstaan met horecavoorziening. Vrijwilligers van Utrechts Landschap en de horecamedewerkers staan klaar om bezoekers op deze inspirerende plek te ontvangen.

Trossen los: de pont vaart weer!

De Pont van het Landschap is in april eindelijk weer gaan varen. Geen pruttelende motor meer maar een stille punter uit Giethoorn. Je hoort het fluiten van de vogels en het gekabbel van water.

Vrijwilligers in een nieuw jasje

In 2022 zijn we begonnen met het project 'Vrijwilligers in een nieuw jasje'. Na het uitzoeken van alle soorten kleding en het opnemen van alle maten van ruim 700 vrijwilligers, zijn we in januari 2023 begonnen met de uitlevering van de kleding. Rond mei 2023 was het project klaar en inmiddels krijgen ook nieuwe vrijwilligers deze kleding aangeboden. Een moment om trots op te zijn!

Bijzondere momenten

Utrechtse Natuurdagen

De Utrechtse Natuurdagen die Utrechts Landschap organiseerde waren een groot succes: met een symposium, een waarnemersdag en een grote publieksdag door de hele provincie, waar honderden Utrechtse inwoners deelnamen aan rondleidingen en activiteiten. Honderden mensen trokken de natuur in om deel te nemen aan rondleidingen en natuuractiviteiten van boswachters en vrijwilligers van Utrechts Landschap, van excursies op Park Vliegbasis Soesterberg en Over-Holland tot het Schapenscheerfeest op Heidestein.

Beschermersbijeenkomst film Onder het maaiveld

Op zondag 12 november organiseerde Utrechts Landschap drie voorstellingen van de natuurfilm Onder het maaiveld in Theater Figi te Zeist. 's Ochtends begonnen we met een juniorversie van Onder het maaiveld: het publiek bestond voornamelijk uit gezinnen. Boswachter Anne leidde de film in. De middagvoorstelling van Onder het maaiveld toonde de reguliere versie. Na een introductie van Saskia van Dockum genoten zo'n 450 Beschermers van deze bijzondere film. Het promoteteam was een groot deel aanwezig om uitleg te geven en vragen te beantwoorden. De avondfilm was gereserveerd voor onze vrijwilligers.

Steenfabriek Bosscherwaarden 100 jaar

In september werd gevierd dat steenfabriek Bosscherwaarden 100 jaar geleden gestart is met de productie van baksteen. Uiteraard waren er die dag rondleidingen op de steenfabriek en er werd een reünie georganiseerd voor oud-werknemers. Eén van de vrijwilligers had een film samengesteld met oude zwart-witopnames van een steenfabriek elders en kleurenopnames van de laatste jaren op de Bosscherwaarden. Het publiek toonde zich verrast door alle verhalen die de vrijwilligers wisten te vertellen.

Waarnemingen

Ontwikkelingen

Om te zien hoe de natuur zich ontwikkelt, vinden in onze gebieden regelmatig onderzoeken, tellingen en inventarisaties van planten en dieren plaats. Veel van deze tellingen en inventarisaties worden door vrijwilligers uitgevoerd.

Broedvogels Blauwe Kamer

Sinds 1993 – alweer dertig jaar dus – vinden er in de Blauwe Kamer jaarlijks tellingen plaats van de aantallen broedvogels, door de Vogelwerkgroep Wageningen. De laatste vijf jaar broedden hier jaarlijks in totaal meer dan duizend vogels verdeeld over ruim zeventig soorten. Vaste gasten zijn de drie soorten van de kolonie bij de vogelkijkhut. Dit jaar waren er 62 aalscholvernesten, 32 lepelaarsnesten en 27 nesten van de blauwe reiger.

De plassen in de Blauwe Kamer herbergen ook in de broedtijd allerlei watervogels: enkele tientallen grauwe ganzen, wilde eenden, meerkoeten en futen, maar ook zeldzame soorten zoals de brandgans, bergeend, slobend en wintertaling. Ook hebben er weer twee paar ijsvogels gebroed. In de brede rietkragen broedt al jaren een dertigtal paren kleine karekieten.

Opvallend was het kleine aantal broedvogels op open grasland dit jaar. Er waren slechts enkele paren van Kievit, tureluur en scholekster; de grutto ontbrak zelfs dit jaar. Ook de graspieper is een zeldzame soort geworden. Wat betreft de broedvogels in struweel met boompjes was de tiftjaf in 2023 koploper (met 76 broedparen).

Ook andere soorten zangvogels zoals zwartkop en tuinfluiter, vink, merel en zanglijster nemen nog steeds in aantal toe, evenals enkele Rode Lijst-soorten: kneu, spotvogel en nachtegaal. Bomen bieden plaats aan boomkruipers, spechten en gekraagde roodstaarten. De buizerd broedt als enige roofvogel in de Blauwe Kamer. In 2023 werden er voor de tweede keer jongen grootgebracht door de grauwe klauwier, een bedreigde soort. Ook was er voor het eerst in jaren weer een roodborsttapuit aanwezig.

Libellen in het Utrechtse Landschap

In Bornia zijn twaalf libellensoorten waargenomen. Geen van deze soorten staat op de Rode Lijst. In Heidestein zijn tweeëntwintig libellensoorten waargenomen, waarvan de venwitsnuitlibel als enige op de Rode Lijst staat. Dit is een opvallende waarneming, omdat de venwitsnuitlibel in heel veel gebieden is uitgestorven. Ook de zwarte heidelibel komt nog steeds voor bij hetzelfde ven als waar de venwitsnuitlibel is waargenomen. Ook de koraaljuffer is een vrij zeldzame waarneming in Heidestein.

Onderzoek Palmerswaard

Dit jaar hebben de leden van de KNNV Wageningen allerlei soortgroepen onderzocht in de Palmerswaard. Zij hebben o.a. slakken, paddenstoelen, sprinkhanen, zoogdieren, korstmossen, broedvogels, vleermuizen, dagvlinders, libellen, amfibieën en reptielen onderzocht. Boswachter Alex nam vier vlogs op met onderzoekers van het KNNV.

Veel donaties voor natuur en erfgoed

Dankzij verschillende acties in 2023 hebben wij veel financiële steun gekregen. Particulieren konden dit jaar aan twee door Utrechts Landschap geïnitieerde projecten bijdragen. In de Blauwe Kamer bij Rhenen kon een vlonderplankje ter waarde van € 95,- gedoneerd worden met eigen tekst in de plank. Een succesvolle actie want in totaal zijn 220 planken gedoneerd t.w.v. € 20.000,-.

In december is de campagne 'meer natuur' gestart die in 2024 doorloopt. Beschermers doneren royaal aan onze hoofddoelstelling: aankoop van meer natuur voor volgende generaties.

Het vlonderpad wordt in het voorjaar 2024 gerealiseerd want in december 2023 was de Blauwe Kamer niet bereikbaar door het hoge water. In het Laantje zonder Eind kon men een boom doneren. In totaal zijn 110 bomen gedoneerd en de crowdfunding kan als zeer succesvol worden genoemd. De bomen en een nieuwe bank, met alle namen van de donateurs vermeld, zijn/worden 31 januari 2024

onthuld. Utrechts Landschap ontvangt regelmatig bijzondere giften. Een greep uit het jaar 2023: Aalberts Bouw uit Loosdrecht heeft twee elektrische bakfietsen voor de vrijwilligersgroepen op Heidestein en Stoutenburg gedoneerd. De stichting de letters van Utrecht doneerde verschillende beukhagen op landgoed Beerschoten. Een particulier heeft een prachtig bedrag voor de Kockengense Molen gedoneerd zodat deze spoedig weer draai-en maalvaardig is. Utrechts Landschap is alle giftgevers zeer dankbaar.

Groen Geld Diner

In juni organiseerde Utrechts Landschap de benefietavond 'Groen Geld Diner' in de shelter op Park Vliegbasis Soesterberg. In totaal waren 130 gasten aanwezig die samen 66 duizend euro bijeen hebben gebracht voor de aankoop van natuurgronden in De Bilt. Een prachtige opbrengst voor dit nieuwe en kansrijke initiatief. Een avond om niet meer te vergeten. Gasten werden getraakteerd op heerlijk eten, een 'groen' programma en een veiling met bijzondere kavels. En dat allemaal voor meer natuur.

Een publieksverslag van de activiteiten in 2023 is te vinden op www.utrechtslandschap.nl.

Financieel beleid

Meerjarenoverzicht kengetallen

Volgens de erkenningsnormen van het CBF moet de organisatie de gewenste verhouding tussen bestedingen (kosten) aan doelstelling, werving baten en beheer & administratie bepalen (art 3.3.1). Als ondergrens voor besteding aan doelstellingen beveelt het CBF 70% aan.

Bestedingen t.o.v. totale lasten	Gewenste verhouding	2023	2022	2021	2020
Aan doelstelling	Minimaal 80%	86%	86%	85%	87%
Aan fondsenwerving	Maximaal 5%	4%	4%	4%	4%
Aan beheer en administratie	Maximaal 15%	10%	9%	11%	9%

Fondsenwervingsmethodes

Voor particulieren en bedrijven zijn er online en offline giftenmailingsacties, en structurele donaties via (maandelijkse/jaarlijkse) incasso.

Beleid m.b.t. reserves en fondsen

Reserves

De stichting kan een deel van haar vermogen reserveren om invulling te geven aan specifieke doelstellingen. Het gaat hierbij om zogenaamde bestemmingsreserves. De bestemmingsreserves worden door het bestuur vastgesteld en door de Raad van Toezicht goedgekeurd. In 2023 heeft een heroverweging plaatsgevonden van de noodzaak van een aantal bestemmingsreserves en -fondsen. Voor zover in het verleden gemaakte afspraken het toelaten is een aantal reserves en fondsen opgeheven.

Om de continuïteit van de organisatie te waarborgen acht het bestuur van de stichting het noodzakelijk een continuïteitsreserve aan te houden, als beheersmaatregel voor het risico van

wegvallen van subsidies, baten uit bezit of veranderingen in het economisch klimaat die een negatieve invloed op fondsenwerving of de financiële baten hebben (streven is € 7,5 miljoen, dit is 1,5 x de jaarkosten van de organisatie, exclusief aankopen en projecten). De continuïteitsreserve wordt gemuteerd via de resultaatbestemming.

De reserve terugkoop erfpacht dient ter financiering van de (eventuele) terugkoop van in het verleden in erfpacht uitgegeven opstallen (met inbegrip van de in de tussenliggende perioden opgetreden waardemutaties als gevolg van contractuele bepalingen). Bij aflopende erfpachtcontracten heeft Het Utrechts Landschap in veel gevallen een verplichting tot (terug)koop van deze opstallen. Dotatie vindt plaats op basis van 25% van de jaarlijkse erfpachtbaten.

Om aankopen van natuurgebieden (mede) te kunnen financieren worden aan de reserve aankopen gedoteerd: ontvangen giften en nalatenschappen voor zover er door de schenker/erflater niet een andere bestemming is aangewezen (anders een bestemmingsfonds, zie onder 'fondsen'). Vanwege de onvoorspelbaarheid van beschikbaar komen van gronden is er geen meerjarenplanning voor aankopen.

Fondsen

Dit betreft delen van het vermogen van de stichting waaraan door derden voorwaarden zijn gesteld voor de aanwending. Aanwendungen van dit vermogen, alsmede toevoegingen, worden via de resultaatbestemming verwerkt.

Fondsen beheer zijn gevormd vanuit de afgekochte onderhoudsbijdragen voor beheergebieden.

Fondsen op Naam zijn door personen of stichtingen gedoteerde bijdragen.

Fonds lopende projecten betreft nog uit te geven ontvangsten op projecten die nog niet zijn afgerond.

Beleggingsbeleid

In 2015 is een spaar- en beleggingscommissie opgericht. Hierin hebben zitting de directeur-bestuurder en twee externe leden met expertise op het gebied van vermogensbeheer; dhr. P. van Heekeren en dhr. H. Liersch. Een waarnemer vanuit de Raad van Toezicht is speciaal belast met het toezicht op de door de directie benoemde beleggingscommissie en de uitvoering van het beleggingsbeleid. Het doel van de spaargelden en beleggingen is bij te dragen aan het vermogen van de stichting en dit vermogen in stand te houden in reële termen over de tijd (t.o.v. prijsstijgingen/inflatie). Het beleggingsbeleid van stichting Utrechts Landschap is te raadplegen op <https://www.utrechtslandschap.nl/beleid>.

Belangrijkste risico's en onzekerheden

De stichting heeft een risicoanalyse opgesteld die jaarlijks wordt geactualiseerd. Hiermee is voldaan aan de Richtlijn Reserves Goede Doelen van de VFI en het CBF-reglement. De risicoanalyse bestaat uit een risicobeoordeling waarin de belangrijkste risico's en onzekerheden worden gedefinieerd. Hierbij wordt een inschatting gemaakt van de impact van het risico en de kans dat het zich daadwerkelijk voordoet. Deze risicobeoordeling wordt besproken met de Raad van Toezicht. De risico's die worden onderscheiden betreffen diverse categorieën, zoals financiële, externe en operationele risico's.

Voorbeelden hiervan zijn schade aan terreinen en gebouwen door extreem weer, verontreiniging grond en toename van het aantal bezoekers. Waar mogelijk worden de risico's afgedekt. Voor het realiseren van de doelstellingen is de beschikbaarheid van voldoende financiële middelen een steeds belangrijker aandachtspunt. Utrechts Landschap is sterk afhankelijk van charitas en subsidies wat een zekere mate van kwetsbaarheid impliceert. Daarnaast zijn de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt (nieuwe CAO-afspraken en krapte op de arbeidsmarkt) ook voor Utrechts Landschap steeds meer voelbaar.

Klacht bij de Europese Commissie

Naar aanleiding van een klacht ingediend door enkele particuliere grondbezitters over de PNB regeling, welke klacht volgens de Europese Commissie later zou zijn 'opgevolgd' door de Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters ('VGG'), oordeelde de Europese Commissie in een besluit d.d. 2 september 2015, dat de Staat de subsidieregeling weliswaar onterecht niet van tevoren heeft aangemeld bij de Commissie, maar keurde zij de regeling achteraf alsnog goed. Zowel de VGG als de natuurbeschermingsorganisaties hebben op verschillende gronden tegen dit besluit van de Europese Commissie beroep ingesteld. De VGG heeft beroep ingesteld, omdat zij van mening is dat de formele onderzoeksprocedure had moeten worden geopend. Wij hebben mede beroep aangetekend, omdat de natuurbeschermingsorganisaties onder andere in tegen stelling tot de Europese Commissie van mening zijn dat natuurbeschermingsorganisaties als Utrechts Landschap niet kwalificeren als 'onderneming', en aldus geen sprake is van staatssteun. Voorts is er naar het inzicht van de natuurbeschermingsorganisaties evenmin sprake geweest van een 'economisch voordeel', althans niet in de mate die de Europese Commissie lijkt aan te nemen en heeft de PNB regeling niet geleid tot een vervalsing van de mededinging en/of een beïnvloeding van het interstatelijk handelsverkeer, omdat het alleen gaat over Nederlands natuurbeheer.

In september 2020 is er een uitspraak geweest van het EU Hof van Justitie in Luxemburg. In dit arrest zijn de conclusies van het EU Gerecht uit 2018 in stand gelaten en is geoordeeld dat de Europese Commissie de PNB regeling middels een verkeerde onderzoeksprocedure heeft beoordeeld, en er zodoende een procedureel gebrek kleefde aan het eerdere besluit van de Europese Commissie uit 2015. Het gevolg van de arresten van het Gerecht en het EUH of van Justitie is dat het besluit van de Europese Commissie van 2 september 2015 nietig is. De Europese Commissie zal de PNB regeling vermoedelijk aan een hernieuwde beoordeling onderwerpen.

Wij wachten de voortgang van dit hernieuwde onderzoek af en zien de uitkomst ervan wederom met vertrouwen tegemoet. In het kader van de PNB regeling, gelijk de subsidieregelingen vóór de invoering van de PNB regeling in 1993, werden de natuurbeschermingsorganisaties belast met de aankoop of verkrijging van gronden ten behoeve van de totstandbrenging van de Nederlandse Ecologische Hoofdstructuur (thans: Natuurnetwerk Nederland) met als uitdrukkelijk doel de verworven gronden planmatig te transformeren en daarmee ook financieel af te waarderen tot natuurterrein, om deze eeuwigdurend als natuur te beheren en te behouden, alsmede open te stellen. De waarde van deze terreinen is in beginsel nihil, omdat kwalitatief adequaat beheer van natuurterreinen per saldo geld kost. In die zin is er ook geen sprake van financiële bevoordeling of andersoortige begunstiging van Utrechts Landschap, waardoor naar onze mening ook geen sprake is van staatssteun. Terug vordering van subsidies dan wel de rente daarover is naar onze mening thans ook niet aan de orde. Daarom is gelijk aan voorgaande jaren geen verplichting opgenomen in de jaarrekening. Voor de volledigheid zij opgemerkt dat mocht de Europese Commissie na herbeoordeling toch tot de conclusie komen dat sprake is van (on)verenigbare staatssteun, de Staat gedwongen kan zijn (een deel van) de ontvangen steun en/of de rente daarover terug te vorderen

van de natuurbeschermingsorganisaties hetgeen materiële gevolgen kan hebben voor de financiële positie van de natuurbeschermingsorganisaties. Welk besluit de Europese Commissie zal nemen zal eerst echter moeten worden afgewacht. We blijven ons verder graag richten op onze relatie en samenwerking met particuliere natuureigenaren, die Utrechts Landschap van grote waarde vindt en met wie wij in grote mate belangen delen, ook ten aanzien van toekomstig natuurbeheer.

De TBO's en de VGG blijven in gesprek om te verkennen of er mogelijkheden zijn om de inmiddels langlopende procedure in der minne te beslechten. (Ook) bij een minnelijke regeling dient rekening te worden gehouden met materiële gevolgen voor de financiële positie van de natuurbeschermingsorganisaties.

Governance

Organisatiestructuur

Bestuur

De directeur-bestuurder is belast met alle bestuurstaken en heeft de eindverantwoordelijkheid voor de (dagelijkse) leiding en de uitvoering van programma's en activiteiten. De directeur-bestuurder wordt benoemd voor onbepaalde tijd door de Raad van Toezicht.

De directeur-bestuurder is tevens directeur-bestuurder van Stichting de Utrechtse Molens en Stichting Kasteel Loenersloot.

- Saskia van Dockum, directeur-bestuurder

Relevante (neven)functies:

- Lid raad van toezicht Museum Speelklok
- Lid bestuur Theater Kikker/Podium Hoge Woerd
- Lid van het bestuur van Stichting Geopark Utrechtse Heuvelrug Gooi en Vecht
- Lid van het bestuur van de Heijmans en Thijsse stichting
- Voorzitter van de adviescommissie van het VFonds

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht ziet toe op het beleid van het bestuur, o.a. via goedkeuring van de begroting, meerjarenbeleidsplan en jaarrekening, benoeming van het bestuur, aankoop en vervreemding van registergoederen boven een bepaald drempelbedrag. Er is een profielschets voor het toezichthoudend orgaan.

Leden van de Raad van Toezicht worden benoemd voor een periode van vier jaar, waarna éénmaal herbenoeming mogelijk is voor een periode van vier jaar.

Alle leden hebben ook zitting in de Raden van Toezicht van Stichting de Utrechtse Molens en Stichting kasteel Loenersloot.

De samenstelling van de Raad van Toezicht was in 2023 als volgt:

- Dhr. J. Brug voorzitter
- Mw. C. Panis

- Dhr. H.A.C. Runhaar
- Mw. M. Heins
- Dhr. M. de Koe
- Dhr. D. Peters

Relevante (neven)functies:

Dhr. Brug (voorzitter)

- Directeur-Generaal RIVM
- Hoogleraar Health Behavior, Universiteit van Amsterdam
- Voorzitter van het overleg van Rijkskennisinstellingen
- Redacteur van het studieboek 'Gezondheidsvoorlichting en gedragsverandering, een planmatige aanpak.' Uitgeverij Van Gorcum

Mw. Panis

- CFO stichting Sanquin bloedvoorziening
- Voorzitter RvC Sanquin Health Solutions BV
- Bestuurslid Sanquin Research Fund
- Bestuurslid International Plasma and Fractionation Association
- Non-executive director Prothya Biosolutions Netherlands BV

Dhr. Runhaar

- Hoogleraar Sustainable Food Systems Governance aan het Copernicus Instituut voor Duurzame Ontwikkeling, Universiteit Utrecht
- Gasthoogleraar Forest and Nature Conservation Policy group, Wageningen University & Research Centre
- Lid van de Commissie Deskundigen Meststoffenwetgeving (LNV)
- Lid Wetenschappelijke Adviescommissie Samenleving Vogelbescherming Nederland (onbezoldigd)
- Lid Wetenschappelijke Raad van Advies Maasheggen
- Lid van de Biodiversiteitsraad van de Universiteit Utrecht
- Expert voor de Ecologische Autoriteit (onkostenvergoeding voor werkgever voor gemaakte uren)
- Lid van de Werkgroep Verdienmodellen van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel (onbezoldigd)

Mw. Heins

- Ondernemer bij Buiten de Lijntjes Communicatie
- Samenwerkingsverband Studio Eend

Dhr. De Koe

- Rentmeester bij LBP Sight, uit dien hoofde rentmeester-directeur Stichting Landgoed Linschoten
- DGA De Koe Rentmeester BV, Bilthoven
- Eigenaar Landgoed in het Hemrikker Schar BV, Hemrik (NSW-BV)
- Bestuurder Stichting Grondbeheer Biologisch Dynamische Landbouw, Driebergen-Rijsenburg
- Bestuurder (penningmeester) Stichting Samen voor Grond
- Bestuurder Stichting Administratiekantoor Landgoed Blanckenborch, Noordlaren

Dhr. Peters

- Chief Transition Officer (CTO) bij de Stedin Groep
- Bestuurslid Stichting Zeeuwse Publieke Belangen
- Lid algemeen bestuur Elaad
- Lid board EDSO
- Lid RvT GOPACS
- Lid RvC BAS B.V. (Beheerder Afsprakenstelsel)

Bezoldigingsbeleid

Directie

Utrechts Landschap neemt deel aan de Raam CAO Bos & Natuur en heeft een eigen ondernemersdeel met de bijbehorende salaristabellen. Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt Utrechts Landschap mede de 'Regeling beloning directeuren van goede doelen ten behoeve van besturen en raden van toezicht'. Deze regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De toetsing van het relevante werkelijke jaarinkomen van de directie aan de geldende maxima is in de jaarrekening terug te vinden bij onderdeel 'Bezoldiging directie'.

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht ontvangt geen middellijke en geen onmiddellijke bezoldiging. Wel heeft de Raad van Toezicht recht op vergoeding van gemaakte onkosten.

Medewerkers

Utrechts Landschap hanteert de CAO Bos & Natuur, ondernemingsdeel Landschappen met de bijbehorende salaristabellen.

Gedragcode, richtlijnen

Utrechts Landschap kent een klachtenregeling die openstaat voor zowel medewerkers, vrijwilligers als externen.

Gedragcode medewerkers

Voor alle medewerkers van onze organisatie geldt dat zij handelen volgens de geldende gedragscode die in het personeelshandboek is opgenomen. Deze omvat gedragsnormen over ongewenst gedrag, veiligheid, gezondheid en welzijn, privacy en IT security, belangenverstremgeling, nevenfuncties, relaties met leveranciers en de omgang met eigendommen van Utrechts Landschap.

In 2023 heeft het management team en het middenkader een training Ethisch Leiderschap gevolgd.

Vertrouwenspersoon en externe vertrouwenspersoon

Utrechts Landschap neemt haar verantwoordelijkheid bij het bieden van anonieme ondersteuning waar het gaat om klachten of schendingen van persoonlijke of organisatie- integriteit. De medewerkers hebben hiervoor de mogelijkheid om een externe vertrouwenspersoon te raadplegen. In het geval van vermoedens over fraude of financiële integriteitsproblemen is de externe vertrouwenspersoon bevoegd om op te treden. In het boekjaar 2023 is er volgens opgave van de vertrouwenspersoon minimaal of geen beroep gedaan op de externe vertrouwenspersoon over klachten van grensoverschrijdend gedrag of meldingen over integriteitskwesaties.

ANBI status

Utrechts Landschap is een Algemeen Nut Beogende Instelling, kortweg ANBI, wat betekent dat we ons voor minstens 90% inzetten voor het algemeen nut. De Belastingdienst stelt voorwaarden aan organisaties die een ANBI willen zijn. Een organisatie die daaraan voldoet, krijgt de ANBI-status. Dat is aantrekkelijk voor donateurs omdat giften aan een ANBI belastingvoordeel kunnen opleveren. Dit geldt zowel voor losse giften via de giftenaftrek als via periodieke giften. Daarnaast betaalt Utrechts Landschap als ANBI geen erf- of schenkbelasting.

Communicatie met belanghebbenden

Utrechts Landschap streeft naar een open dialoog met onze belanghebbenden. Zij zijn onder te verdelen in vrijwilligers en medewerkers, beschermers, schenkers, relaties, bedrijven, vrienden, overheden, semioverheden, particulieren, natuur- en milieuorganisaties, agrariërs en hun organisaties en andere betrokkenen. Utrechts Landschap hecht aan transparante verantwoording met een helder jaarverslag en jaarrekening aan o.a. de subsidiegevers, donateurs (Beschermers) en sponsors (Bedrijfsvrienden). Naast dit jaarverslag staat op de website van Utrechts Landschap een publieksjaarverslag. Bestuurlijk en ambtelijk overleg met de provincie Utrecht en andere overheden vindt veelvuldig plaats. Naast het jaarverslag en de publieksversie daarvan wordt met alle doelgroepen gecommuniceerd via onze website, een digitale nieuwsbrief en ons tijdschrift 'Mijn Utrechts Landschap'. Daarnaast is de stichting vijf dagen per week telefonisch bereikbaar. We ontvangen wekelijks, soms zelfs dagelijks mails en telefoontjes van betrokken burgers, belanghebbenden en derden. Onze lijn in de beantwoording is: berichten persoonlijk afhandelen. Soms kan dat snel, soms vraagt dit onderzoekwerk in de organisatie om goed te kunnen antwoorden. Als het antwoord niet in lijn is met de behoefte of wens van de indiener, dan zorgen we ervoor dat de indiener een toelichting krijgt op het antwoord. Dat gebeurt per mail en soms telefonisch.

Af en toe nodigen we omwonenden van onze natuurgebieden uit voor een excursie, waarin wordt uitgelegd wat lokaal de natuurdoelen zijn of waarom sommige bomen een verfstip hebben gekregen, zoals dit jaar op onder andere landgoed Moersbergen in Doorn.

Omwonenden van het in 2022 verworven Hoenderdaal in Driebergen-Rijsenburg maakten in het terrein kennis met de boswachters en het natuurgebied tegen hun achtertuin. Inmiddels is er een excursie over het Stormpad Breeveen opgezet waarbij deelnemers met eigen ogen de gevolgen van de valwind van juni 2021 kunnen zien. Er is geen betere manier om zo'n verhaal over te brengen dan door samen naar buiten te gaan!

Omwonenden zijn geïnformeerd over werkzaamheden in natuurgebied Lage Grond bij Zeist en Zwarte Goor bij Stoutenburg. Inwoners van Amerongen en overige geïnteresseerden kregen alvast een vooruitblik op de natuurontwikkeling die in de Amerongse Bovenpolder in 2024 gaat plaatsvinden.

We informeerden het publiek over het hoe en waarom van het uit te voeren bosbeheer in het Zeisterbos en in Kerckebosch. Het eigen promoteam van Utrechts Landschap is tijdens verschillende excursies bijgepraat over de restauratiewerkzaamheden en het beheer van overpark Over-Holland en het project Robuust watersysteem in het Zeisterbos. Tijdens de jaarlijkse Dag van het Kasteel hebben we bezoekers rondgeleid in het kasteelpark van Kasteel Loenersloot en verteld over natuur, cultuurhistorie en beheer.

Maatschappelijke aspecten van ondernemen

Duurzaamheid is een belangrijk thema.

Bij de verbouwing van het kantoor op landgoed Oostbroek is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van energiezuinige ledverlichting. Ook op Park Vliegbasis Soesterberg zijn in vijf shelters 480 conventionele tl-buizen vervangen door energiezuinige led-tl-buizen.

Het nieuwe regiokantoor van beheereenheid zuid in Amerongen is energieneutraal. Het gebouw is gasloos en op het dak liggen 78 zonnepanelen die alle benodigde energie voor zowel het gebouw als gebruik leveren. Hierdoor is het Nul Op de Meter (NOM). Het kantoor bestaat deels uit hout uit eigen bosbeheer en circulair hergebruikte steltenplaten. Regenwater wordt opgevangen en in de bodem geïnfiltreerd.

De serre van restaurant Mas Montagne is vernieuwd en voorzien van isolerende beglazing en dak- en gevelisolatie. Ook zijn de dakgoten en een dakkapel aangepakt. De elektrische installatie is aangepast en gereed gemaakt voor het verzwaren van de netaansluiting die begin 2024 wordt uitgevoerd. Na het verzwaren van de installatie zullen er op het restaurant zonnepanelen worden aangebracht. We gebruiken zoveel mogelijk hout uit eigen bos voor gebouwonderhoud en verbouwingen. Er worden bijvoorbeeld vloeren, gevels, kozijnen, meubilair en dragende constructies van gemaakt.

Vooruitblik

Dit is het eerste jaar van ons aangescherpte meerjarenbeleid 2023-2028 'Meer natuur in heel Utrecht'. Daarin hebben we de ambitie geformuleerd om te groeien in eigendom, onze achterban te verdubbelen en ons manifeste verhaal zo voor het voetlicht te brengen dat het onze impact verder vergroot.

Op 9 maart 2024 bestaat onze stichting 97 jaar. In de afgelopen decennia is het eigendom gestaag gegroeid, zowel van natuurgebieden als van (groen en gebouwd) erfgoed dat door Utrechts Landschap voor altijd is veiliggesteld. Onze ambitie om het eigendom in 2023 en de jaren daarna verder te laten groeien met 100 hectare per jaar en de biodiversiteit in onze gebieden te laten groeien door gefundeerde keuzes te maken in ons beheer onderstreept nog eens het doel om *meer* natuur in Utrecht te realiseren. Dat willen we ook graag doen aan de westkant van Utrecht, waar minder natuur is dan aan de oostkant. Wij zetten natuur op 1.

We constateren dat een toenemend aantal mensen actief vrijwilliger zijn en/of ons werk financieel steunen. We willen die trend vasthouden en daarin investeren. Tegelijkertijd valt op dat de sterk stijgende lijn in het aantal nieuwe Beschermers afvlakt. Dat vergt onderzoek naar nieuwe wegen om meer mensen langjarig aan ons te binden. We doen dat door onder andere ook in de steden aandacht te vragen voor het belang van natuur en daar nieuwe Beschermers te werven.

Eigendom en achterban willen we dus flink laten groeien. Hoe meer hoe beter. Voor onze vrijwilligers zetten we op de eerste plaats in op het verhogen van de kwaliteit. We zetten het werken met leerlijnen door en geven onze vrijwilligers ondersteuning om goed te kunnen functioneren. Daar hoort ook bij dat zij kunnen beschikken over een goede, duurzame uitrusting en veilig kunnen werken.

De natuurlijke rijkdom van onze gebieden spreekt voor zich. Toch moeten we ons dagelijks inspannen om de effecten van menselijk handelen zo klein mogelijk te houden. Biodiversiteit vergroten is onze ambitie, maar met de effecten van bijvoorbeeld klimaatverandering, stikstof en waterkwantiteit- en kwaliteit is het soms beheren 'tegen de klippen op'. We vertellen dat verhaal graag, bijvoorbeeld bij een indrukwekkende beheerbrand of project om water vast te houden in de Zeisterbossen. Maar we

brengen ook de verwondering over natuur over. In 2024 opent opnieuw een aan de tijd aangepast bezoekerscentrum . We starten het proces voor een excursiecentrum op de vliegbasis Soesterberg op.

We doen ons werk sober en doelmatig en zo duurzaam mogelijk. Onze doelstelling staat altijd centraal.

Ons werk blijft mensenwerk. Werken bij Utrechts Landschap is uitdagend, plezierig en leuk. We investeren in de samenwerking binnen onze organisatie, en met onze vrijwilligers. Medezeggenschap is onmisbaar en vanzelfsprekend. We organiseren mogelijkheden voor ontmoeting en uitwisseling en geven aandacht aan de broodnodige ontspanning. Utrechts Landschap biedt ons zo allen een veilige, uitdagende en inspirerende werkomgeving. We steunen de ontwikkeling van onze medewerkers en faciliteren thuiswerken. We stimuleren een gezonde leefstijl van medewerkers.

We zijn er trots op om met een deskundige vaste kern van medewerkers en honderden vrijwilligers natuur en erfgoed te beschermen en waar mogelijk de natuur- en cultuurhistorische kwaliteit verder te versterken en te ontwikkelen.

Verslag Raad van Toezicht

Utrechts Landschap werkt met een Raad van Toezicht. Het beleid en strategie van de organisatie worden ontwikkeld en uitgevoerd door de directie, na goedkeuring door de Raad van Toezicht. De Raad houdt toezicht op de uitvoering van beleid en de daaruit voortkomende strategie. Als Raad van Toezicht houden we toezicht en zijn we een goede sparringpartner voor de directie. Zo dragen we actief, betrokken en stimulerend bij aan beleid en strategie van de organisatie. Daarnaast is de Raad van Toezicht werkgever van de directie, in casu van de directeur-bestuurder. Net als voorgaande jaren zijn ook in dit verslagjaar de verantwoordelijkheden en mandaten zoals omschreven in statuten en reglementen regelmatig onderwerp van gesprek geweest. Ook in dit verslagjaar is gedegen aandacht besteed aan het thema integriteit. De Raad start zoals gebruikelijk haar vergaderingen met de vraag naar mogelijk conflicterende belangen en belangenverstremming. De Raad vindt het onderlinge gesprek hierover en collegiale toetsing hiervan, van groot belang.

De successie van de -volgens rooster van aftreden- vertrekkende leden van de Raad staat goed in de verf. Vorig jaar zijn in korte tijd meerdere wisselingen van leden geweest. Daardoor koerst het rooster op termijn af of wederom een gelijktijdige wisseling van meerdere leden. De Raad is zich hiervan bewust. Tegelijkertijd speelt het pas over enkele jaren, en ziet de Raad geen aanleiding om daar nu al maatregelen op te moeten nemen. Met de voorbereiding van de werving van een opvolger voor het in 2024 vertrekkende Raadslid prof. Dr. Runhaar is eind 2023 een aanvang gemaakt. De Raad kijkt daarbij ook naar een goede vertegenwoordiging van onderwerpen.

De Raad van Toezicht hield in 2023 zes reguliere vergaderingen en één extra overleg. De vergaderingen vonden plaats op landgoed Oostbroek in de Bilt en éénmaal op kasteel Sterkenburg in Driebergen. Met regelmaat vergaderde de Raad deels ook zonder de directeur-bestuurder om het gesprek met de directeur-bestuurder zo goed mogelijk voor te bereiden en te evalueren. In de vergaderingen lichtten naast de directeur-bestuurder ook MT-leden of inhoudelijk experts regelmatig dossiers toe. Tijdens de jaarlijkse excursies had de Raad contact met MT-leden en diverse medewerkers. Met hen werd o.a. van gedachten gewisseld over de strategie van het uitbreiden van eigendom en het verhogen van de natuurkwaliteit in de eigen gebieden. Tijdens de tweedaagse excursie werd ook een bezoek gebracht aan gebieden van Zuid-Hollands Landschap grenzend aan

Utrecht, en werden we nader geïnformeerd over het belang en de positieve status van de samenwerking tussen beide Landschappen.

In de vergaderingen zijn verder onder meer de volgende onderwerpen aan de orde geweest: de directierapportages, het functioneren en de beloning van de directeur-bestuurder, het eigen functioneren van de Raad, de al aangehaalde werving van leden en reflectie op de samenstelling van de Raad van Toezicht, de terugkoppeling uit de financiële en de beleggingscommissie, de kwaliteitscyclus van beheer (kwaliteitstoetsen en beheerplannen), de jaarrapportage en jaarcijfers, het vastgoedbeleid, de staat van het vastgoed, diverse aankopen en projecten, de bevindingen in het contact met de Ondernemingsraad, de voortgang in de reguliere werkzaamheden, het spaar- en beleggingsstatuut, financiële prognoses en de resultaten van de gevoerde communicatie- en marketingstrategie.

Een extra bijeenkomst werd gewijd aan de voorgenomen samenvoeging van twee afdelingen in 2024. De samenvoeging bracht een nog niet voorziene uitgave mee waar de Raad mee heeft ingestemd. Deze reorganisatie werd eind 2023 door de ondernemingsraad van een positief advies voorzien.

De financiële commissie van de Raad hield in 2023 drie vergaderingen met de directeur-bestuurder en het hoofd bedrijfsvoering. Eenmaal werd met de accountant gesproken. Onderwerpen waren de begroting, jaarstukken, voorgenomen aanpassing van de administratie en risico's die de stichting loopt. In de Raad kwamen de hoofdlijnen hiervan nog eens aan de orde. De Raad is blij met het positieve oordeel van de accountant en de transparante en adequate financiële verslaglegging van de stichting. Op financieel gebied achten wij succesvolle fondsenwerving meer nodig dan ooit: natuur verdient investeringen ter bescherming en onze ambitie ligt hoog. De organisatie slaagt er in toenemende mate in om donateurs en fondsen aan te spreken en aan de doelstelling van de stichting te binden. De Raad is bijzonder dankbaar voor een groot aantal schenkingen, legaten en erfenissen.

De remuneratiecommissie hield een functioneringsgesprek met de directeur-bestuurder. Daarin wordt jaarlijks aandacht besteed aan de gemaakte afspraken en de voortgang daarin. Daarnaast waren er ook regelmatig meer informele contacten voor evaluatie en consultatie.

De beleggingscommissie -die functioneert onder verantwoordelijkheid van de directeur-bestuurder- heeft twee externe leden en één waarnemer vanuit de Raad van Toezicht. De commissie kwam driemaal bijeen. Onderwerpen van gesprek waren analyses van de beleggingsportefeuille en van de mogelijkheden voor duurzame beleggingen.

Minimaal twee leden van de Raad ontmoeten jaarlijks de Ondernemingsraad. Dit jaar spraken we over de jaarstukken, het welzijn van de medewerkers en de toekomst van de organisatie.

We constateren met plezier dat het monumentale erfgoed van de stichting in goede staat is en indien het zich ervoor leent ook actief gebruikt wordt. Zoveel mogelijk stimuleren we bij restauraties en andere werkzaamheden tevens investeringen in duurzaamheid. De Raad is verheugd met een positief oordeel van de Raad voor Cultuur die de minister aanbeveelt Utrechts Landschap in 2024 te erkennen als Professionele Organisatie voor Monumentenbehoud (POM).

De provincie geldt als een belangrijke stakeholder van de Stichting. Het jaarlijks bestuurlijk overleg met de provincie Utrecht waaraan de voorzitter deelneemt vond ook in 2023 plaats. Door deelname van de voorzitter geven wij invulling aan de afspraak dat wij ons actief inzetten voor de doelstelling van de stichting.

De Raad constateert dat de doelstelling van de stichting om natuur, landschap en erfgoed te beschermen meer dan ooit actueel is, gedeeld wordt, en succesvol is. We zien dat aan een stijgend aantal donaties in allerlei vormen en een beschermersaantal dat tegen de trend in licht blijft stijgen.

We stellen vast dat de organisatie uitstekend op koers ligt op basis van een in 2022 opnieuw vastgestelde en aangescherpte meerjarenbeleidsplan met een heldere focus op de uitbreiding van natuur, een goed beheer van onze eigendommen, een stevige verankering in de Utrechtse samenleving en een hoge medewerkerstevredenheid en een gezonde financiële huishouding. De stichting kent nog voldoende uitdagingen. Natuur en erfgoed in de provincie kennen nog vele bedreigingen die het hoofd geboden moeten worden. Onze ambities voor de toekomst blijven onverminderd groot en groen!

Namens de Raad van Toezicht

Hans Brug, voorzitter

Jaarrekening 2023

BALANS

na resultaatbestemming

	31 december 2023	31 december 2022
ACTIVA		
1. Materiële vaste activa	1.104.890	900.467
2. Financiële vaste activa	400.000	400.000
	<u>1.504.890</u>	<u>1.300.467</u>
3. Vorderingen en overlopende activa	4.518.748	4.110.626
4. Effecten	13.949.847	3.514.442
5. Liquide middelen	6.751.510	15.837.105
	<u>25.220.105</u>	<u>23.462.173</u>
Totaal	<u>26.724.995</u>	<u>24.762.640</u>
PASSIVA		
<i>Reserves en fondsen</i>		
6. Reserves		
- Continuïteitsreserve	11.123.948	4.328.746
- Reserve terugkoop erfpacht	6.221.097	5.869.209
- Reserve aankopen	6.438.390	3.941.158
- Reserve overig	0	775.196
- Reserve voorfin. activiteiten	0	1.952.832
7. Fondsen		
- Fonds lopende projecten	78.703	0
- Fondsen beheer	125.338	2.888.348
- Fonds bijdrage Postcodeloterij	0	1.399.758
- Fondsen op Naam	48.506	62.620
	<u>24.035.982</u>	<u>21.217.867</u>
8. Langlopende schulden	0	22.428
9. Kortlopende schulden	2.689.013	3.522.341
	<u>2.689.013</u>	<u>3.544.769</u>
Totaal	<u>26.724.995</u>	<u>24.762.636</u>

STAAT VAN BATEN EN LASTEN

	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
BATEN			
Baten van particulieren	2.059.121	1.770.000	1.638.981
Baten van bedrijven	246.790	140.000	151.125
Baten van loterijorganisaties	937.500	937.500	937.500
Baten van subsidies van overheden	6.168.411	4.151.012	3.543.933
Baten van andere org. zonder winststreven	381.771	175.000	262.612
Baten uit bezit	3.144.390	2.747.076	3.509.598
Baten als tegenprestatie voor producten/diensten	796.315	394.000	873.201
Overige baten	451.869	50.000	95.376
Totaal van de baten	14.186.167	10.364.588	11.012.326
LASTEN			
<i>Bestede aan doelstellingen</i>			
Verwerving	635.900	1.078.451	2.829.652
Beheer & openstelling gebieden	2.662.276	3.430.056	3.462.784
Instandhouding gebouwen	1.413.430	1.479.736	1.382.934
Draagvlak	1.174.808	534.336	557.634
Strategie en Innovatie	472.584	328.029	358.621
Projecten	4.167.875	2.915.722	3.016.252
Totaal van bestedingen aan doelstellingen	10.526.873	9.766.330	11.607.877
Wervingskosten	477.075	557.630	502.189
Kosten beheer en administratie	1.211.103	1.256.336	1.146.189
	1.688.178	1.813.966	1.648.378
Totaal van de lasten	12.215.051	11.580.296	13.256.255
Saldo voor financiële baten en lasten	1.971.116	-1.215.708	-2.243.929
Saldo financiële baten en lasten	846.999	151.000	-538.088
Saldo van baten en lasten voor resultaatbestemming	2.818.115	-1.064.708	-2.782.017

KASSTROOMOVERZICHT

	2023	2022
Resultaat boekjaar voor financiële baten en lasten	1.971.116	2.243.928
Koersresultaat		-
<i>Aanpassingen voor:</i>		
Afschrijvingen	150.452	92.251
Veranderingen in werkkapitaal		
Mutatie vorderingen en overlopende activa	408.122	581.284
Mutatie schulden op korte termijn	833.328	82.873
Mutatie langlopende schulden	22.428	3.774
Mutatie werkkapitaal	1.263.878	-668
Kasstroom uit operationele activiteiten	857.690	-2.820
Investeringen in materiële vaste activa	354.878	468.986
Desinvesteringen	-	4.446
Mutatie effecten	9.588.406	931.073
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	9.943.284	-1.396
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-	-
Netto kasstroom	9.085.594	4.215.221
Liquide middelen begin boekjaar	15.837.105	20.052.325
Liquide middelen einde boekjaar	6.751.510	15.837.105
Toename resp. afname liquide middelen	9.085.595	4.215.220

TOELICHTING OP DE BALANS EN STAAT VAN BATEN EN LASTEN

ALGEMENE TOELICHTING

Activiteiten

De stichting heeft overeenkomstig artikel 2 in haar statuten als doel: het bevorderen van het natuur- en landschapsschoon en cultuurhistorie in de provincie Utrecht, waaronder de instandhouding en het beheer van rijksmonumenten in eigendom. Onder natuur- en landschapsschoon en cultuurhistorie wordt verstaan al datgene wat tot de aantrekkelijkheid van het landschapsbeeld bijdraagt, waartoe mede kunnen worden gerekend de merkwaardigheden op het gebied der natuurhistorie en de voortbrengselen van menselijke werkzaamheid, welke door hun vorm, ligging of ouderdom de waarde van het landschapsbeeld verhogen.

Continuïteitsveronderstelling

De financiële positie van de stichting is positief op basis van de liquiditeitspositie, de vermogenspositie, de ontwikkeling van het exploitatiesaldo en de meerjarenverwachting. Deze jaarrekening is dientengevolge opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Vestigingsadres

Stichting Het Utrechts Landschap is feitelijk gevestigd op aan de Bunnikseweg 39, 3732 HV de Bilt en staat geregistreerd in het handelsregister met nummer 41177576.

Gebruik van schattingen

Bij de totstandkoming van de jaarrekening van de stichting moet het bestuur schattingen maken en aannames doen. Deze schattingen en aannames zijn van invloed op de gerapporteerde activa en passiva, de vermelding van de niet uit de balans blijvende activa en passiva op balansdatum en op de opbrengsten en kosten in de periode waarover wordt gerapporteerd.

De werkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen en aannames. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen en schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien alsmede in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de leden van de Raad van Toezicht, het bestuur en andere sleutelfunctionarissen binnen de stichting en nauwe verwanten zijn verbonden partijen. Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

De stichting heeft de volgende verbonden partijen uit hoofde van de Raad van Toezicht en het bestuur:

- Stichting De Utrechtse Molens te De Bilt (hierna: SDUM): heeft als doel het in eigendom verwerven en in stand houden van molens en aanverwante objecten in de provincie Utrecht en het beschermen van de molenbiotoop. De stichting heeft met SDUM een samenwerkingsrelatie,

SDUM maakt voor de uitvoering van haar werkzaamheden deels gebruik van de werkorganisatie van de stichting. De kosten van deze werkorganisatie worden op basis van tijdsregistratie vermenigvuldigd met een (vastgesteld) bedrag per uur door de stichting bij SDUM in rekening gebracht.

- Stichting Kasteel Loenersloot te De Bilt (hierna: SKL): heeft als doel het in stand houden van het kasteel Loenersloot en het in stand houden en restaureren van monumenten. De stichting heeft met SKL een samenwerkingsrelatie, SKL maakt voor de uitvoering van haar werkzaamheden deels gebruik van de werkorganisatie en de directeur-rentmeester van de stichting. De kosten van deze werkorganisatie worden op basis van tijdsregistratie vermenigvuldigd met een (vastgesteld) bedrag per uur door de stichting bij SKL in rekening gebracht.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

ALGEMENE GRONDSLAGEN

Algemeen

Deze jaarrekening is opgesteld volgens de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving RJ650 'Fondsenwervende instellingen'.

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

Alle bedragen zijn vermeld in euro's.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van voorgaand jaar.

Bijzondere posten

Bijzondere posten zijn opbrengsten en/of kosten die voortvloeien uit gebeurtenissen of transacties die behoren tot het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening, maar die omwille van de vergelijkbaarheid apart toegelicht worden op grond van de aard, omvang of het incidentele karakter van de post.

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van afschrijvingen op basis van de lineaire methode en op basis van de economische levensduur inschatting. Er wordt rekening gehouden met bijzondere waardeverminderingen; dit is het geval als de boekwaarde van het actief (of van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort) hoger is dan de realiseerbare waarde ervan.

Materiële vaste activa

De verwervingen die in het kader van de doelstelling van de stichting plaatsvinden en waarmee niet duurzaam genereren van opbrengsten wordt beoogd, worden pm (zijnde de lagere realiseerbare waarde) gewaardeerd en de aanschaffingskosten worden direct ten laste van de staat van baten en lasten gebracht. Eventuele uit het beheer van deze verwervingen voortvloeiende opbrengsten hebben geen causale relatie met de redenen voor aanschaffing en zijn niet voldoende om de totale aan het beheer verbonden kosten te dekken. Voor deze aanschaffingen bestaat geen voornemen tot vervreemding en/of vervanging op korte of lange termijn.

Overige aanschaffingen, die bedoeld zijn om de werkzaamheden van de stichting duurzaam te dienen en die een bijdrage leveren aan het genereren van opbrengsten of het beperken van toekomstige kosten, worden gewaardeerd tegen aanschaffingsprijs of tegen de lagere realiseerbare waarde, onder aftrek van lineair berekende afschrijvingen op basis van economische en/of technische levensduur en rekening houdend met een eventuele restwaarde. De afschrijvingen bedragen een percentage van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en zijn als volgt voor de verschillende categorieën:

- Transportmiddelen: 7/10/12,5/20%
- Inventaris gereedschappen: 20/33,3%

Financiële vaste activa

Leningen u/g

Leningen u/g worden bij de eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen.

Bijzondere waardeverminderingen

De stichting beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde van het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzonder-waardeverminderingverlies wordt direct als last verwerkt in de staat van baten en lasten onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Vorraden

De voorraden grond- en hulpstoffen en handelsgoederen worden gewaardeerd tegen kostprijs of lagere opbrengstwaarde. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incurantheid van de voorraden.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Na eerste verwerking gewaardeerd tegen de nominale waarde. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden statisch bepaald.

Effecten

Effecten worden – indien deze een beursnotering kennen – bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Daarna worden effecten ook gewaardeerd tegen de reële waarde. Dit is gelijk aan de beurswaarde.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Reserves en fondsen

Reserves

Om de continuïteit van de organisatie te waarborgen acht het bestuur van de stichting het noodzakelijk een continuïteitsreserve aan te houden (streven is € 7,5 miljoen, dit is circa 1 x de jaarkosten van de organisatie, exclusief aankopen en projecten). Hiermee is voldaan aan de Richtlijn Reserves Goede Doelen van de VFI en het CBF-reglement. De continuïteitsreserve wordt gemuteerd via de resultaatbestemming.

De reserve terugkoop erfpacht dient ter financiering van de (eventuele) terugkoop van in het verleden in erfpacht uitgegeven opstallen (met inbegrip van de in de tussenliggende perioden opgetreden waardemutaties als gevolg van contractuele bepalingen). Bij aflopende erfpachtcontracten heeft Utrechts Landschap in veel gevallen een verplichting tot (terug)koop van deze opstallen. Dotatie vindt plaats op basis van 25% van de jaarlijkse erfpachtbaten. Voor deze reserve geldt een maximum van € 10 miljoen.

Om aankopen natuurgebieden (mede) te kunnen financieren worden gedoteerd aan de reserve aankopen ontvangen giften en nalatenschappen voor zover er door de schenker/erflater niet een andere bestemming is aangewezen (anders een bestemmingsfonds, zie onder 'fondsen'); vanwege de onvoorspelbaarheid van beschikbaar komen van gronden is er geen meerjarenplanning voor aankopen op te stellen.

Fondsen

Dit betreft delen van het vermogen van de stichting waaraan door derden voorwaarden zijn gesteld voor de aanwending. Aanwendungen van dit vermogen, alsmede toevoegingen, worden via de resultaatbestemming verwerkt.

Fondsen beheer zijn gevormd vanuit de ontvangen (eeuwigdurende) afgekochte onderhoudsbijdragen van gemeenten voor beheergebieden.

Fondsen op Naam zijn door personen of stichtingen gedoteerde bijdragen met een specifieke bestemming.

Fonds lopende projecten betreft een fonds voor nog niet uitgegeven ontvangsten op projecten die nog niet zijn afgerond.

Schulden op lange termijn

Algemeen

Schulden op lange termijn worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden op lange termijn worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Schulden op lange termijn worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Het verschil tussen de bepaalde boekwaarde en de uiteindelijke aflossingswaarde wordt op basis van de effectieve rente gedurende de geschatte looptijd van de schulden op lange termijn in de staat van baten en lasten als interestlast verwerkt.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Dit is meestal gelijk aan de nominale waarde.

GRONDSLAGEN VOOR DE BEPALING VAN HET RESULTAAT

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en de lasten over het verslagjaar met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde waarderingsgrondslagen. De baten en de lasten worden toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben, uitgaande van historische kosten. Verliezen worden verantwoord als deze voorzienbaar zijn, baten worden verantwoord als deze gerealiseerd zijn.

Baten uit eigen fondsenwerving

De baten uit eigen fondsenwerving worden toegerekend aan en verantwoord in de verslagperiode waarin deze ontvangen/toerekenbaar zijn. Uitzondering hierop zijn de baten uit nalatenschappen die worden opgenomen in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Eventuele verkrijgingen belast met vruchtgebruik worden in het boekjaar opgenomen bij einde van het vruchtgebruik of bij eerdere verkoop van het blote eigendom.

Baten van loterijorganisaties

Baten van de Nationale Postcode Loterij (NPL) worden in het jaar van ontvangst verantwoord. In het contract met deze loterijorganisatie staat dat de NPL per jaar 'uitsluitend een door haar te bepalen bedrag uit de afdracht van loterijtrekkingen uit zal laten keren'. Dit bedrag wordt in het jaar volgend op het jaar waarop de bate betrekking heeft door de loterijorganisatie uitgekeerd. Derhalve wordt dit ontvangen bedrag in het jaar van ontvangst verantwoord.

Subsidiebaten

Subsidiebaten voor verwervingen en projecten en de daarmee samenhangende lasten worden verantwoord naar rato van de voortgang. De voortgang van het project of de verwerving wordt bepaald aan de hand van de hiervoor gemaakte kosten. De ontvangen overheidssubsidies voor de exploitatie en beheer natuurterreinen worden vastgesteld voor meerdere jaren. Deze subsidies worden in jaarlijks gelijke delen over de subsidieperiode in de staat van baten en lasten verwerkt.

Baten uit huur en (erf)pacht

De baten uit huur en (erf)pacht worden toegerekend aan en verantwoord in de verslagperiode waarin deze ontvangen/toerekenbaar zijn.

Bij verkoop van een in erfpacht uitgegeven opstal door de huidige erfpachter aan een nieuwe erfpachter kunnen partijen Utrechts Landschap verzoeken een nieuwe erfpachtovereenkomst op te stellen. De nieuwe erfpachtcanon die wordt afgesloten met de nieuwe erfpachter is gebaseerd op de huidige economische waarde, en kan lager zijn dan de nog lopende erfpachtverplichting van de verkopende erfpachter. In deze gevallen ontvangt Utrechts Landschap van de verkopende partij een afkoopsom voor de in de toekomst gederfde erfpachtinkomsten. Deze afkoopsommen worden verwerkt als bate in de verslagperiode waarin deze ontvangen/toerekenbaar is.

Overige baten

De overige baten worden toegerekend aan de verslagperiode waarop deze betrekking hebben, uitgaande van historische kosten. Verliezen worden verantwoord als deze voorzienbaar zijn, baten worden verantwoord als deze gerealiseerd zijn.

Baten uit voorgaande jaren die in dit boekjaar zijn geconstateerd, worden aan deze verslagperiode toegerekend en zijn verantwoord onder de overige baten.

Personeelsbeloningen

Periodiek betaalbare beloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Pensioenen

De stichting heeft voor haar werknemers een toegezegd pensioenregeling. Hiervoor in aanmerking komende werknemers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen gebaseerd op middelloonregeling berekend over de jaren dat de werknemer pensioen heeft opgebouwd bij de stichting. De verplichtingen, welke voortvloeien uit deze rechten van haar personeel, zijn ondergebracht bij BPL Pensioen. De stichting betaalt hiervoor premies waarvan 75% door de werkgever wordt betaald en 25% door de werknemer. De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad van het pensioenfonds (het vermogen van het pensioenfonds gedeeld door haar financiële verplichtingen) dit toelaat. De actuele dekkingsgraad van het pensioenfonds was in december 2023 114,4%. De beleidsdekkingsgraad over de laatste twaalf maanden was in december 2022 116%. De stichting heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij het pensioenfonds, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. De stichting heeft daarom alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord. De pensioenregeling is dientengevolge verwerkt als toegezegde bijdrageregeling ('verplichtingenbenadering').

Afschrijvingen

De afschrijvingen op de immateriële en materiële vaste activa worden bepaald met in achtneming van de reeds vermelde grondslagen van waardering inzake de immateriële en materiële vaste activa

Lasten

Besteed aan doelstellingen, Wervingskosten en Kosten beheer en Administratie

De kosten worden bepaald met inachtneming van hiervoor reeds vermelde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. Verliezen worden in aanmerking genomen in het verslagjaar waarin deze voorzienbaar zijn.

Lasten uit voorgaande jaren die in dit boekjaar zijn geconstateerd, worden aan deze verslagperiode toegerekend en zijn verantwoord onder de overige kosten.

In het kader van de doelstelling worden gronden aangeschaft met het doel deze zelf te beheren. In de branche is het gebruikelijk om deze aankopen direct via de exploitatie te verwerken, conform RJ 650.201. De investering wordt hierbij ineens ten laste van de staat van baten en lasten gebracht.

Financiële baten en lasten

De rentebaten betreffen de op het verslagjaar betrekking hebbende renteopbrengsten over banktegoeden. De rentelasten betreffende de op het verslagjaar betrekking hebbende rentelasten over banktegoeden en schulden op lange termijn. De baten uit beleggingen gerealiseerd en ongerealiseerd worden toegerekend aan de (verslag)periode waarop deze betrekking hebben.

GRONDSLAGEN VOOR DE VERDELING VAN UITVOERINGSKOSTEN EIGEN ORGANISATIE

Utrechts Landschap baseert zich op de richtlijn van Goede Doelen Nederland voor de verdeling van uitvoeringskosten van de eigen organisatie.

Kostensoort	Toerekening aan Beheer & Administratie
Directie	100% Beheer & administratie
Afdeling Bedrijfsvoering	100%
Salarisadministratie	100%
Personeelskosten	Naar rato op doelstelling
ICT - algemeen	100%
ICT – specifieke applicaties	Voor zover niet toerekenbaar aan doelstelling
Huisvesting/facilitair	Voor zover niet toerekenbaar aan doelstelling
Juridische kosten	Voor zover niet toerekenbaar aan doelstelling
Verzekeringen	Voor zover niet toerekenbaar aan doelstelling

TOELICHTING OP DE BALANS

	31 december 2023	31 december 2022
1. Materiële vaste activa		
Bedrijfsgebouwen en -terreinen	PM	PM
Transportmiddelen	735.911	515.649
Inventaris, gereedschappen en automatisering	368.979	384.818
	<u>1.104.890</u>	<u>900.467</u>

	<u>Transportmiddelen</u>	<u>Inventaris, gereedschap, automatisering</u>
<u>Mutatie-overzicht:</u>		
Boekwaarde per 1 januari	515.648	384.816
Investerings	296.158	58.720
Desinvesteringen	-4.128	-50.201
Desinvesteringsafschrijvingen	4.128	50.201
Afschrijvingen	-75.895	-74.557
Boekwaarde per 31 december	<u>735.911</u>	<u>368.979</u>
De toegepaste afschrijvingspercentages zijn:	7/10/12,5/20%	20%/33,3%

In 2023 is geïnvesteerd in het wagenpark en in een nieuw landbouwvoertuig.

	31 december 2023	31 december 2022
2. Financiële vaste activa		
Leningen u/g	400.000	400.000

<u>Mutatie-overzicht:</u>	
Boekwaarde 1 januari	400.000
Mutaties	<u>0</u>
Boekwaarde 31 december	<u>400.000</u>

Dit betreft een in 2008 verstrekte aflossingsvrije hypothecaire geldlening met een looptijd van 30 jaar en een vaste rentevoet van 4%. Ter extra zekerheid is op het in erfpacht uitgegeven opstal het recht van eerste hypotheek gevestigd voor een bedrag van € 640.000.

	31 december 2023	31 december 2022
3. Vorderingen en overlopende activa		
Vorraden infocentra	31.528	28.628
Debiteuren	296.099	599.548
Voorziening dubieuze debiteuren	-53.030	-43.392
Te ontvangen omzetbelasting	127.064	257.700
Nog te ontvangen toekenningen	236.476	290.589
Nog te ontvangen subsidies	3.405.040	2.429.965
Vooruitbetaalde bedragen	95.132	32.135
RC de Utrechtse Molens	57.426	21.004
RC Kasteel Loenersloot	32.654	14.593
Overige vorderingen	290.358	479.856
	4.518.748	4.110.626

De vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd van < 1 jaar behoudens subsidie-gerelateerde vorderingen. Deze variëren in looptijd en zijn mede afhankelijk van de aard/omvang van de subsidieprojecten.

De post Nog te ontvangen subsidies bestaat voornamelijk uit de SNL toekenning (€ 2.270k). Deze subsidietoekenning wordt jaarlijks na afloop van het boekjaar uitbetaald door de subsidieverstrekker.

	31 december 2023	31 december 2022
4. Effecten		
Aandelen	2.788.261	2.640.161
Obligaties	11.161.586	874.281
	13.949.847	3.514.442

Mutatie-overzicht effecten

	Aandelen	Obligaties	Totaal
- Stand 1 januari	2.640.161	874.281	3.514.442
Aankopen	14.549	9.915.282	9.929.831
Verkopen	-350.000	0	-350.000
Koersresultaat	483.551	372.022	855.573
Stand 31 december	2.788.261	11.161.585	13.949.846

Voor een analyse van het beleggingsrendement, zie financiële baten en lasten.

	31 december 2023	31 december 2022
5. Liquide middelen		
Betaalrekeningen	4.293.288	4.871.491
Sparrekeningen	2.456.684	10.964.706
Kasgelden vrijwilligers commissies	1.539	908
	<u>6.751.510</u>	<u>15.837.105</u>

De liquide middelen staan ter vrije beschikking aan de stichting.

6 & 7 Bestemmingsreserves en -fondsen

Mutatie-overzicht reserves en fondsen	1-1-2023	dotatie	onttrekking	31-12-2023
Continuïteitsreserve	4.328.746	6.795.202	0	11.123.948
Reserve terugkoop erfpacht	5.869.209	351.888	0	6.221.097
Reserve aankopen	3.941.158	3.133.133	-635.901	6.438.390
Bestemmingsreserves overig	775.196	0	-775.196	0
Bestemmingsreserve voorfin. activiteiten	1.952.832	0	-1.952.832	0
Fondsen beheer	2.888.348	0	-2.763.010	125.338
Fonds lopende projecten	0	78.703	0	78.703
Fonds bijdrage NPL projecten	1.399.758	0	-1.399.758	0
Fondsen op Naam	62.620	18.386	-32.500	48.506
Totaal	21.217.867	10.377.312	-7.559.197	24.035.982

Gedurende 2023 heeft een heroverweging plaatsgevonden van de noodzaak en/of verplichting van diverse reserves en fondsen. De conclusie was dat een aantal van deze fondsen en reserves kon worden samengevoegd met de continuïteitsreserve.

Aan de reserve terugkoop erfpacht wordt jaarlijks 25% van de erfpachtopbrengsten gedoteerd. In 2023 heeft geen terugkoop van erfpacht plaatsgevonden.

Aan de reserve aankopen zijn alle gelden onttrokken die te maken hebben met de aankoop van nieuwe natuur in 2023. De dotatie omvat naast de baten uit nalatenschappen en giften ook de subsidie voor afwaardering van gebieden.

Per 2018 biedt het Utrechts Landschap de mogelijkheid van een Fonds op Naam aan. Een Fonds op Naam is een grotere schenking met een gerichte opdracht. Een Fonds op Naam biedt (vermogende) particulieren, maar ook bedrijven en stichtingen de mogelijkheid op deze persoonlijke wijze het werk van het Utrechts Landschap structureel te ondersteunen.

De schenker bepaalt zelf de naam van het fonds en de doelstelling. De schenker kan ook zelf bepalen hoeveel geld het fonds uitgeeft. Het doel van het Fonds op Naam moet wel passen binnen de doelstelling van het Utrechts Landschap.

	31 december 2023	31 december 2022
8. Langlopende schulden		
Beschermers voor het leven	0	22.428
	0	22.428

De ontvangen bedragen van beschermers voor het leven in een bepaald jaar worden met ingang van 2016 niet meer verantwoord onder de schulden op lange termijn. Deze worden in tegenstelling tot voorgaande jaren gelijk te gunste van de staat van baten en lasten gebracht. De vooruit ontvangen bedragen beschermers voor het leven uit voorgaande jaren die hier nog wel onder zijn gewaardeerd vielen geleidelijk vrij. In 2023 is het restant ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht.

	31 december 2023	31 december 2022
9. Kortlopende schulden		
Crediteuren	753.971	678.588
Af te dragen loonheffingen en sociale lasten	96.335	98.068
Waarborgsommen	469.080	458.826
Schulden terzake van pensioenen	38.951	41.996
Nog te betalen vakantiegeld/- dagen	252.452	232.271
Nog te betalen bedragen	468.626	464.162
Vooruitontvangen bedragen en subsidies	457.235	1.472.565
Overige kortlopende schulden	152.363	75.865
	<u>2.689.013</u>	<u>3.522.341</u>

De kortlopende schulden hebben een looptijd van < 1 jaar.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

(Meerjarige) financiële verplichtingen en rechten

Erfpacht - terugkoopverplichting

Door de stichting zijn percelen in erfpacht uitgegeven, waarbij een terugkoopverplichting tegen bouwkundige waarde bestaat bij afloop van de erfpachtovereenkomst. De waarde van de terugkoopverplichtingen erfpacht bedraagt ca € 36 mln.

Erfpachtcanons

De looptijd van erfpachtovereenkomsten is in de meeste gevallen 30 jaar. De gemiddelde einddatum van lopende overeenkomsten is 2041. De nominale waarde van de nog te ontvangen erfpachtcanons bedraagt ultimo 2023 € 29.190.000.

De opgebouwde rechten < 1 jaar bedragen € 1.290.000

De opgebouwde rechten > 1 jaar en < 5 jaar bedragen € 5.009.000

De opgebouwde rechten > 5 jaar bedragen € 22.891.000

Huur

De looptijden van de meeste huren variëren van aflopend 5 jaar tot onbepaalde tijd.

Investeringsverplichtingen

Ultimo 2023 zijn er geen investeringsverplichtingen aangegaan.

Aansprakelijkheid bij een fiscale eenheid

De stichting vormt met Stichting de Utrechtse Molens en Stichting Kasteel Loenersloot een fiscale eenheid voor de omzetbelasting. Op grond van de invorderingswet is de stichting hoofdelijk aansprakelijk voor ter zake de door de combinatie verschuldigde belasting.

Door de stichting wordt met de Stichting De Utrechtse Molens en Stichting Kasteel Loenersloot via de rekening-courantverhouding afgerekend.

Klacht bij de Europese Commissie

Naar aanleiding van een klacht ingediend door enkele particuliere grondbezitters over de PNB regeling, welke klacht volgens de Europese Commissie later zou zijn 'opgevolgd' door de Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters ('VGG'), oordeelde de Europese Commissie in een besluit d.d. 2 september 2015, dat de Staat de subsidieregeling weliswaar onterecht niet van tevoren heeft aangemeld bij de Commissie, maar keurde zij de regeling achteraf alsnog goed. Zowel de VGG als de natuurbeschermingsorganisaties hebben op verschillende gronden tegen dit besluit van de Europese Commissie beroep ingesteld. De VGG heeft beroep ingesteld, omdat zij van mening is dat de formele onderzoeksprocedure had moeten worden geopend. Wij hebben mede beroep aangetekend, omdat de natuurbeschermingsorganisaties onder andere in tegen stelling tot de Europese Commissie van mening zijn dat natuurbeschermingsorganisaties als Utrechts Landschap niet kwalificeren als 'onderneming', en aldus geen sprake is van staatssteun. Voorts is er naar het inzicht van de natuurbeschermingsorganisaties evenmin sprake geweest van een 'economisch voordeel', althans niet in de mate die de Europese Commissie lijkt aan te nemen en heeft de PNB regeling niet geleid tot een vervalsing van de mededinging en/of een beïnvloeding van het interstatelijk handelsverkeer, omdat het alleen gaat over Nederlands natuurbeheer.

In september 2020 is er een uitspraak geweest van het EU Hof van Justitie in Luxemburg. In dit arrest zijn de conclusies van het EU Gerecht uit 2018 in stand gelaten en is geoordeeld dat de Europese Commissie de PNB regeling middels een verkeerde onderzoeksprocedure heeft beoordeeld, en er zodoende een procedureel gebrek kleefde aan het eerdere besluit van de Europese Commissie uit 2015. Het gevolg van de arresten van het Gerecht en het EUH of van Justitie is dat het besluit van de Europese Commissie van 2 september 2015 nietig is. De Europese Commissie zal de PNB regeling vermoedelijk aan een hernieuwde beoordeling onderwerpen.

Wij wachten de voortgang van dit hernieuwde onderzoek af en zien de uitkomst ervan wederom met vertrouwen tegemoet. In het kader van de PNB regeling, gelijk de subsidieregelingen vóór de invoering van de PNB regeling in 1993, werden de natuurbeschermingsorganisaties belast met de aankoop of verkrijging van gronden ten behoeve van de totstandbrenging van de Nederlandse Ecologische Hoofdstructuur (thans: Natuurnetwerk Nederland) met als uitdrukkelijk doel de verworven gronden planmatig te transformeren en daarmee ook financieel af te waarderen tot natuurterrein, om deze eeuwigdurend als natuur te beheren en te behouden, alsmede open te

stellen. De waarde van deze terreinen is in beginsel nihil, omdat kwalitatief adequaat beheer van natuurterreinen per saldo geld kost. In die zin is er ook geen sprake van financiële bevoordeling of andersoortige begunstiging van Utrechts Landschap, waardoor naar onze mening ook geen sprake is van staatssteun. Terug vordering van subsidies dan wel de rente daarover is naar onze mening thans ook niet aan de orde. Daarom is gelijk aan voorgaande jaren geen verplichting opgenomen in de jaarrekening. Voor de volledigheid zij opgemerkt dat mocht de Europese Commissie na herbeoordeling toch tot de conclusie komen dat sprake is van (on)verenigbare staatssteun, de Staat gedwongen kan zijn (een deel van) de ontvangen steun en/of de rente daarover terug te vorderen van de natuurbeschermingsorganisaties hetgeen materiële gevolgen kan hebben voor de financiële positie van de natuurbeschermingsorganisaties. Welk besluit de Europese Commissie zal nemen zal eerst echter moeten worden afgewacht. We blijven ons verder graag richten op onze relatie en samenwerking met particuliere natuureigenaren, die Utrechts Landschap van grote waarde vindt en met wie wij in grote mate belangen delen, ook ten aanzien van toekomstig natuurbeheer.

De TBO's en de VGG blijven in gesprek om te verkennen of er mogelijkheden zijn om de inmiddels langlopende procedure in der minne te beslechten. (Ook) bij een minnelijke regeling dient rekening te worden gehouden met materiële gevolgen voor de financiële positie van de natuurbeschermingsorganisaties.

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Baten

	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Beschermers	987.750	950.000	947.119
Periodieke schenkingen	183.511	160.000	199.789
Giften - geoormerkt	522.749	350.000	117.641
Giften - niet geoormerkt	25.341	10.000	25.349
Nalatenschappen	339.770	300.000	349.083
Baten van particulieren	2.059.121	1.770.000	1.638.981

In 2023 telde Utrechts Landschap ruim 37 duizend beschermers. Dit aantal is voor het eerst in jaren niet gegroeid.

De geoormerkte giften van particulieren bestaan voornamelijk uit giften voor aankopen van natuur. Door succesvolle fondsenwerving zijn alle baten van particulieren en van bedrijven toegenomen.

	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Baten van bedrijven	246.790	140.000	151.125

Het aantal bedrijfsvrienden is gedaald, maar hiertegenover staan eenmalige giften voor projecten zoals het herstel watergangen Zeist, Kraan Bosscherwaarden en hagen voor Bloedaal.

	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Baten van loterijorganisaties	937.500	937.500	937.500

De baten van loterijorganisaties betreft de jaarlijkse bijdrage van de Nationale Postcodeloterij.

	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
SNL - provincie Utrecht	2.275.812	1.981.433	1.952.837
Exploitatie subsidie - provincie Utrecht	892.487	833.379	869.531
Sim subsidie - RCE	175.421	205.000	183.013
Projectsubsidies	1.786.452	675.000	485.357
Overige subsidies	1.038.239	456.200	53.195
Baten van subsidies van overheden	6.168.411	4.151.012	3.543.933

De SNL subsidie, exploitatie subsidie en Sim (Subsidie instandhouding monumenten) zijn structureel. De project- en overige subsidies zijn incidenteel. Door uitbreiding van het aantal hectare natuur en door verhoging van de dekking van de SNL subsidie van 75% naar 84% van de kostprijs is deze bate hoger dan begroot en vorig jaar.

De projectsubsidies bestaan onder andere uit bijdragen aan het project Robuust Watersysteem Zeist (390k), de Amerongse Bovenpolder (353k), de verwijdering van de duizendknoop (321k).

De overige subsidies zijn met name eenmalige subsidies voor beheer gebieden en subsidie voor afwaardering van aangekochte gronden ten behoeve van nieuwe natuur (functieverandering). In 2022 is een dergelijke subsidie niet ontvangen.

De Sim subsidie (Subsidie instandhouding monumenten) is lager dan begroot omdat er in 2023 minder Sim werkzaamheden zijn uitgevoerd dan waarvoor subsidie was aangevraagd.

	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Baten van andere org. zonder winststreven	381.771	175.000	262.612

Dit betreft de bijdragen van vermogensfondsen en andere partijen zonder winststreven voor specifieke projecten.

	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Erfpacht	1.407.551	1.335.492	1.429.656
Huur	885.096	720.084	806.118
Pacht en terreinhuur	291.252	274.000	282.769
Natuurbegraafplaats	267.600	200.000	202.664
Houtverkoop	59.673	50.000	69.438
Verhuur vergaderzalen en vakantiewoning	207.584	140.000	150.218
Vergunningen/toestemmingen	25.634	27.500	26.735
Opbrengst verkoop objecten in erfpacht			542.000
Baten uit bezit	3.144.390	2.747.076	3.509.598

De opbrengsten uit verhuur van vakantiewoningen zijn na de covid-periode weer aangetrokken. De opbrengsten van de natuurbegraafplaats zijn ook hoger dan begroot.

	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Beheervergoedingen derden	59.294	45.000	504.028
Omzet winkel en infocentra	94.586	120.000	91.429
Landschapsproducten	16.912	15.000	57.340
Excursies en evenementen	57.091	125.000	35.820
Overige baten tegenprestaties	568.432	89.000	184.584
Baten als tegenprestatie voor producten/diensten	796.315	394.000	873.201

Onder overige baten tegenprestaties zijn baten ontvangen voor diverse opdrachten en projecten waarin Utrechts Landschap wordt ingeschakeld door andere partijen om expertise of advies te leveren of specialistisch werk uit te voeren. In 2023 is een vergoeding ontvangen van de provincie Utrecht voor het storten van grond in de Elster Buitenwaarden ter hoogte van € 444k.

	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Overige baten	451.869	50.000	95.376

Onder deze post zijn verschillende, voornamelijk incidentele baten verantwoord, zoals een ontvangen dwangsom en een schade-uitkering.

Lasten

	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Verwerving			
Aankopen	547.868	1.000.000	2.745.000
Personele lasten	61.952	28.451	48.364
Bijkomende kosten verwerving	26.080	50.000	36.288
	635.900	1.078.451	2.829.652

In de omgeving van Vianen zijn drie percelen aangekocht van samen 5,2 hectare. Standaard wordt voor aankopen een bedrag van 1 miljoen euro begroot, om uitdrukking te geven aan de ambitie uit het meerjarenbeleidsplan om actief te verwerven. Het begrote bedrag is geen target of minimaal of maximaal budget.

	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Beheer & openstelling gebieden			
Personele lasten	937.551	1.627.736	1.589.980
Inhuur/consultancy	163.280	92.970	152.210
Uitbesteed werk	1.097.009	1.179.500	1.196.429
Materiaalkosten	102.747	56.500	90.413
Huisvestingskosten	101.130	109.500	113.985
Wagenpark	90.183	84.000	111.352
ICT	37.562	40.000	31.043
Afschrijvingen	40.476	129.600	71.334
Overige kosten	92.338	110.250	106.038
	2.662.276	3.430.056	3.462.784

De personele lasten zijn lager dan begroot en vorig jaar in verband met een verschuiving van een deel van de personele lasten naar de doelcategorie Draagvlak.

Er is minder bosbeheer ingehuurd dan begroot.

Instandhouding gebouwen	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Personele lasten	495.305	415.236	398.436
Inhuur	188.228	210.000	227.034
Onderhoud - uitbesteed werk	414.980	390.000	457.433
Onderhoud- eigen kosten materiaal	65.395	95.000	70.015
Huisvestingskosten	170.113	283.000	127.297
Overige kosten	79.409	86.500	102.718
	1.413.430	1.479.736	1.382.934

In verband met de hoge energieprijzen in 2022 was voor 2023 € 100k meer begroot op G/W/L dan nodig is gebleken. Deze kosten waren wel € 45k hoger ten opzichte van het jaar ervoor.

Draagvlak	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Personele lasten	874.735	346.336	293.842
Publiciteit en communicatie	179.700	186.000	203.969
Overige kosten	120.373	2.000	59.823
Totaal	1.174.808	534.336	557.634

De personele lasten zijn hoger dan begroot en vorig jaar in verband met een verschuiving van een deel van de personele lasten van de doelcategorie Beheer & openstelling gebieden naar deze doelcategorie.

De kosten publiciteit en communicatie betreffen voornamelijk kosten voor het magazine 'Mijn Utrechts Landschap' (€ 124k). Onder de overige kosten is onder andere een uitgave verantwoord voor de aanschaf van twee bakfietsen.

Projecten	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Totaal	4.167.875	2.915.722	3.016.252

Ook in 2023 zijn er weer veel bijzondere projecten uitgevoerd. Onder andere de volgende projecten zijn in 2023 afgerond:

- Oplevering nieuwe werkschuur beheereenheid Zuid in Amerongen
- Restauratie park Over Holland
- Restauratie kraan en machinehuis Bosscherwaard
- Kwaliteitsimpuls Heidetuin in Driebergen
- Stormpad Breeveen

Strategie en Innovatie	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Personele lasten	393.185	258.429	307.352
Inhuur	61.066	67.500	24.274
Overige kosten	18.333	2.100	26.995
Totaal	472.584	328.029	358.621

Wervingskosten	2023	2023	2022
Personele lasten (incl inhuur)	226.189	164.130	210.885
ICT	37.326	74.000	53.798
Publiciteit en communicatie	209.608	289.500	219.906
Algemene kosten	3.952	30.000	17.600
Totaal	477.075	557.630	502.189

De kosten liggen in lijn met 2022. De kosten voor Publiciteit en communicatie betreffen met name de kosten van de wervingsmailings (€ 90K). De totale wervingskosten bedragen 4,0 % van de totale lasten. Dit is onder de door de organisatie vastgestelde grens van 5%, conform de richtlijnen van het CBF.

Kosten beheer en administratie	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Personele lasten	510.934	598.181	469.348
Inhuur	36.619	31.000	30.391
Huisvestingskosten	94.545	74.500	83.398
ICT/telefonie	232.958	160.000	196.467
Wagenpark	17.933	24.500	16.302
Afschrijvingskosten	80.764	100.155	82.535
Overige kosten	237.350	268.000	267.748
Totaal	1.211.103	1.256.336	1.146.189

De stijging in de ICT kosten worden met name veroorzaakt door hogere kosten van de ICT omgeving. De totale kosten Beheer en administratie bedragen 10 % van de totale lasten. Dit is onder de grens van 15% die door de organisatie is vastgesteld, conform de richtlijnen van het CBF.

Saldo financiële baten en lasten	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
Rentebaten	79.775	16.000	0
Bruto dividenden	41.228	35.000	108.367
(On-)gerealiseerde koersresultaten	792.122	120.000	-568.088
Financiële lasten	-66.126	-20.000	-78.367
Totaal	846.999	151.000	-538.088

Sinds 2023 wordt er weer rente uitgekeerd op spaarsaldi. In 2023 is in tegenstelling tot 2022 een groot positief koersresultaat behaald op zowel obligaties als aandelen. Het behaalde rendement in het jaar lag lager dan de benchmark (DJSI rapporteerde 17,12%). Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een andere verhouding obligaties/aandelen omdat Utrechts Landschap een defensief beleggingsbeleid hanteert.

Overige toelichtingen

Bezoldiging directie

De Raad van Toezicht heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het beleid wordt periodiek geactualiseerd. Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt de stichting de Regeling beloning directeuren van goede doelen Nederland (GDN) ten behoeve van besturen en raden van toezicht. (zie www.goededoelennederland.nl).

De regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De weging van de situatie in 2023 is niet gewijzigd ten opzichte van 2022.

Het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellingen, de werkgeversbijdrage pensioen, de pensioencompensatie en de overige beloningen op termijn vallen binnen het in de regeling opgenomen maximum bedrag. De belaste vergoedingen/bijtellingen, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn stonden bovendien in een redelijke verhouding tot het jaarinkomen.

Goede Doelen Nederland – Regeling beloning directeuren, geldig vanaf 1 januari 2020

Takenpakket directeur-rentmeester bestaat uit het geven van de dagelijkse leiding aan de drie stichtingen het Utrechts Landschap, de Utrechtse Molens en Kasteel Loenersloot.

<i>Blz.</i>	<i>Criterium</i>	<i>UL</i>	<i>Valt in categorie</i>	<i>Bijbehorende score</i>
5	Directe bestedingen	Omzet ordegrootte: 11 mio euro	III (maar aan ondergrens)	110
	Reserves en fondsen	Ca 25 mio euro	I	10
	Werknemers/vrijwilligers	Werknemers ca 50 fte Vrijwilligers ca 750 x 3 uur per week = ca 60 fte	II	50
6	Complexiteit	Uitvoeringsorganisatie	Volledige uitvoerende organisatie (natuurbeheer wordt concreet genoemd)	145
7	Aansturing vanuit koepel	Zelfstandig opererend	Zelfstandig opererend	80
	Toezicht op directie	toezichhoudend orgaan heeft uitsluitend toezichhoudende rol	Beleidsbepalend	80
8	Directiemodel	Eenhoofdige directie	Geen reductie	100%
Totaalscore				475

BEZOLDIGING DIRECTIE

Naam	S.G. van Dockum
Functie	directeur-rentmeester
Dienstverband	
2023	
aard (looptijd)	Onbepaalde tijd
uren	37
parttime percentage	100
periode	01/01-31/12
Bezoldiging (EUR)	
Jaarinkomen	
brutosalaris	127.081
vakantiegeld	10.166
eindejaarsuitkering, 13e/14e mnd	0
variabele jaarinkomsten	0
Totaal jaarinkomen	137.247
Toegestaan maximaal jaarinkomen (BSD score 475 -> functiegroep I)	152.661
SV lasten (werkgeversdeel)	12.099
Belastbare vergoedingen/bijtellingen	436
Pensioenlasten (werkgeversdeel)	26.163
Overige beloningen op termijn	0
Uitkeringen beëindiging dienstverband	0
Totaal bezoldiging 2023	175.945
Totaal bezoldiging 2022	167.618
Toegestane maximale bezoldiging	184.033

Het jaarinkomen van de directeur (in loondienst) blijft binnen het maximum van EUR 152.661 (1 FTE/12 mnd) volgens de Regeling beloning directeuren van goede doelen ten behoeve van besturen en raden van toezicht. Voor een toelichting op het beleid en de uitgangspunten voor de directiebezoldiging verwijzen we naar de website www.goededoelennederland.nl.

Ook het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellingen, de pensioenlasten, de pensioencompensatie en de overige beloningen op termijn samen, blijven binnen het in de regeling opgenomen maximum.

TOELICHTING BEZOLDIGING (GEWEZEN) TOPFUNCTIONARISSEN EN TOEZICHTHOUDERS

Beloning, belastbare onkostenvergoedingen en beloningen betaalbaar op termijn voor alle leden van de Raad van Toezicht bedroegen in 2023 0 euro.

Functie(s)	Aard van de functie	Naam	Beloning	Belastbare vaste en variabele onkostenvergoeding	Werkgeversdeel van voorzieningen ten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn	Datum aanvang dienstverband in het boekjaar	Datum einde dienstverband in het boekjaar	Omvang dienstverband <i>(in FTE)</i>
<i>Raad van Toezicht</i>								
Voorzitter	topfunctionaris	J. Brug		nihil				n.v.t.
Lid	topfunctionaris	M. Heins		nihil				n.v.t.
Lid	topfunctionaris	C. Panis		nihil				n.v.t.
Lid	topfunctionaris	D. Peters		nihil				n.v.t.
Lid	topfunctionaris	M. de Koe		nihil				n.v.t.
Lid	topfunctionaris	H. Runhaar		nihil				n.v.t.

Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen

In 2023 hebben zich geen uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen voorgedaan.

Ondertekening jaarrekening door de Raad van Toezicht en het Bestuur

Namens de directie origineel ondertekend op 27 mei 2024,

drs. S.G. van Dockum, directeur-bestuurder

Namens Raad van Toezicht origineel ondertekend op 27 mei 2024,

prof.dr.ir. J. Brug, *voorzitter*

Ir. D. Peters

mevr. drs. C. Panis

mevr. M. Heins

ir. M. de Koe

prof. dr. J.C.J.M. de Kroon

OVERIGE GEGEVENS

Voorstel resultaatbestemming

Het saldo van baten en lasten over 2023 wordt verwerkt overeenkomstig onderstaand opgenomen overzicht in de reserves en fondsen.

	Werkelijk
Resultaatbestemming	2023
Continuïteitsreserve	1.937.556
Reserve terugkoop erfpacht	351.888
Reserve aankopen	482.232
Fondsen op naam: Huising/de Stigter	-14.114
Fondsen beheer: De Zanderij	-18.150
Fonds lopende projecten	78.703
Totaal resultaat	2.818.115

Vaststelling en goedkeuring jaarrekening

De Raad van Toezicht heeft de jaarrekening 2023 goedgekeurd in haar vergadering van 27 mei 2024,

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

De controleverklaring van de onafhankelijke accountant bij de jaarrekening is opgenomen op de navolgende pagina's.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de Raad van Toezicht van Stichting Het Utrechts Landschap

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening 2023 van Stichting Het Utrechts Landschap te De Bilt gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Het Utrechts Landschap per 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met de RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende instellingen.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2023
2. de staat van baten en lasten over 2023; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Het Utrechts Landschap zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast onze jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- het verslag van de raad van toezicht;
- de overige gegevens;
- de bijlagen.

Wij zijn op grond van onderstaande werkzaamheden van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag, het verslag van de raad van toezicht, de overige gegevens en de bijlagen in overeenstemming met RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende Instellingen.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directeur-bestuurder en de raad van toezicht voor de jaarrekening

De directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende Instellingen. In dit kader is de directeur-bestuurder verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directeur-bestuurder noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directeur-bestuurder afwegen of de organisatie in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directeur-bestuurder de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directeur-bestuurder het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de stichtingsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De directeur-bestuurder moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar stichtingsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directeur-bestuurder en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de directeur-bestuurder gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar stichtingsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Amstelveen,
Stolwijk Registeraccountants & Belastingadviseurs B.V.

S.W.J. Stolwijk MSc RA

Bijlage: BEGROTING 2024

Als toekomstperspectief presenteren wij hier de begroting 2023 en raming 2024.

Staat van baten en lasten

x 1.000 euro	Raming 2024	Begroting 2023
BATEN		
Baten van particulieren	1870	1770
Baten van bedrijven	140	140
Baten van loterijorganisaties	938	938
Baten van subsidies van overheden	3595	3695
Baten van andere org. zonder winststreven	100	175
Totaal van de geworven baten	6642	6717
Baten uit bezit	2781	2747
Baten als tegenprestatie voor producten/diensten	850	850
Overige baten	50	50
	3681	3647
Totaal van de baten	10323	10365
LASTEN		
<i>Besteed aan doelstellingen</i>		
Verwerving	1080	1078
Beheer gebieden	1940	1910
Openstelling	1618	1574
Instandhouding gebouwen	1498	1480
Draagvlak	557	544
Strategie en Innovatie	340	328
Projecten	1896	2916
Totaal van bestedingen aan doelstellingen	8929	9831
Wervingskosten	566	558
Kosten beheer en administratie	1223	1195
	1788	1753
Totaal van de lasten	10717	11584
Saldo voor financiële baten en lasten	-393	-1219
Saldo financiële baten en lasten	195	151
Saldo van baten en lasten voor resultaatbestemming	-198	-1068